

fyziologie buněčných systémů (Zpětné vazby)

A. Kozubík

Biofyzikální ústav AVČR, v.v.i., (*Oddělení cytokinetiky*)
Ústav experimentální biologie, PŘF MU
(*Oddělení fyziologie a imunologie živočichů*)
Brno

Zpětné vazby

Zpětné vazby

Pozitivní zp. vazba

Pozitivní zpětná vazba

Příklad pozitivní zpětné vazby – diferenciace buněk krvetvorby

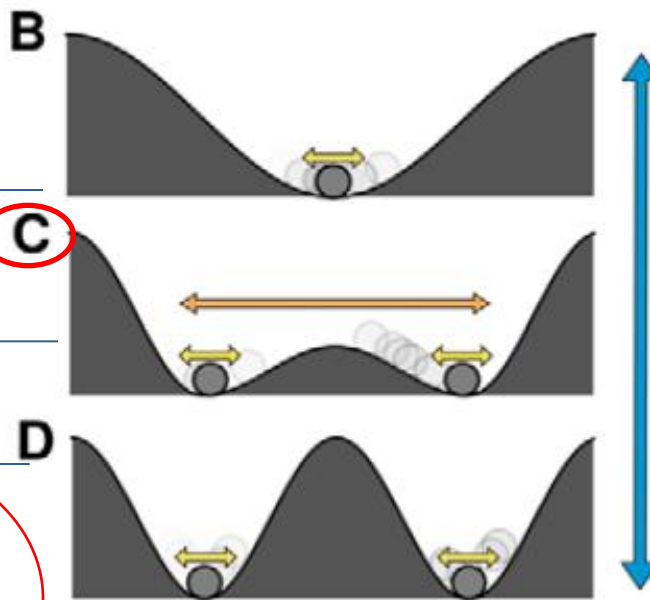
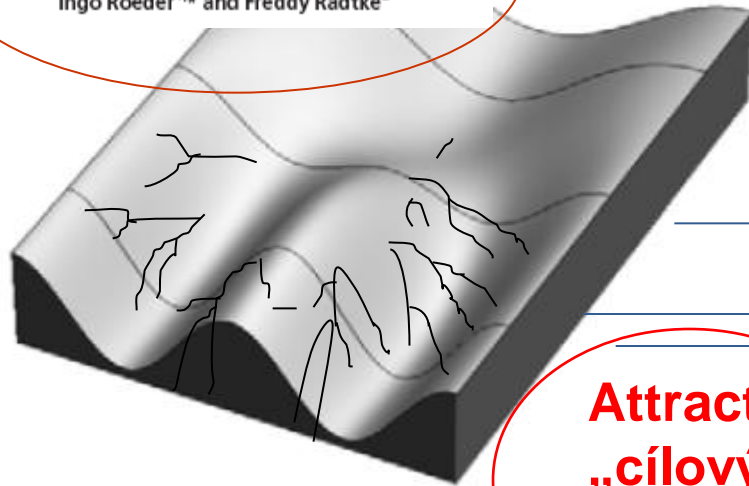
a – kmenová buňka v embryonální podobě

b – kmenová buňka v dospělosti

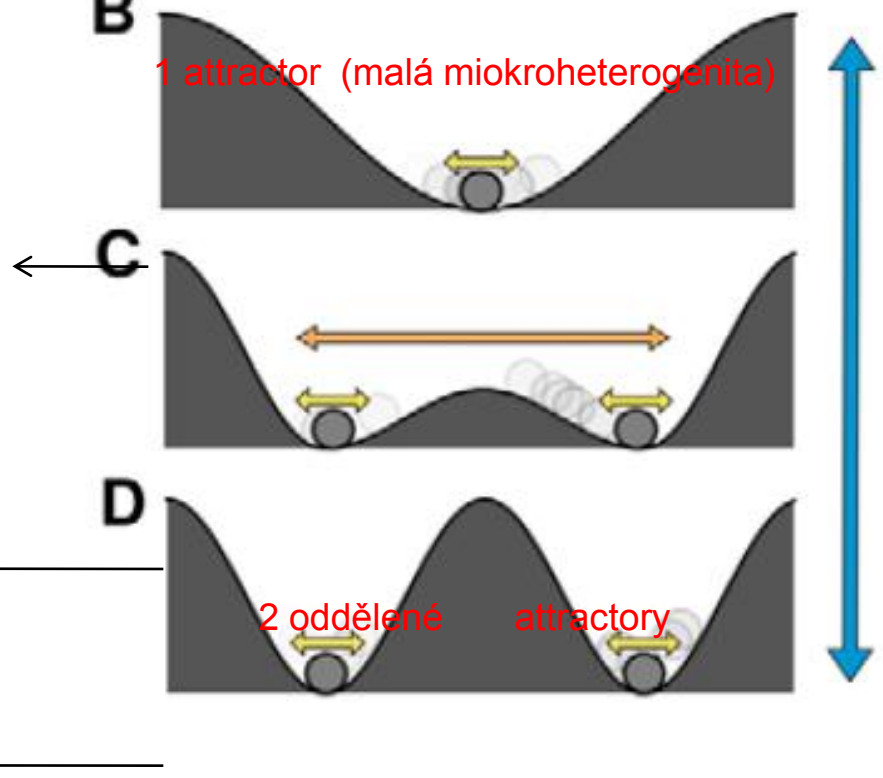
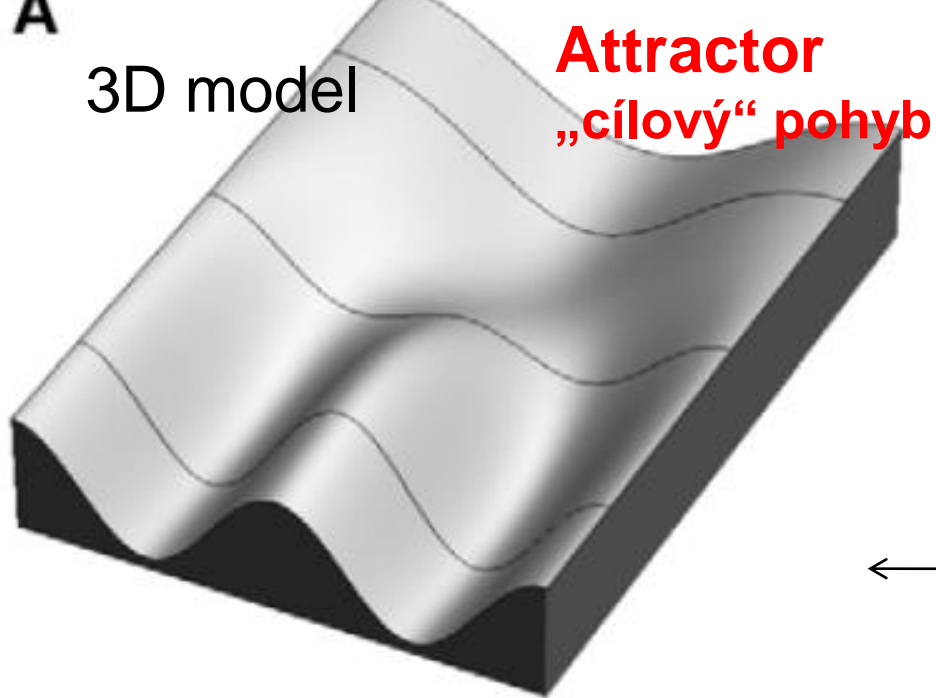
A Stem cell biology meets systems biology

Ingo Roeder^{1,*} and Freddy Radtke²

Attraktor
„cílový“
pohyb

Fig. 1. Attractor concept for the description of cellular states and different levels of variability. (A) A three-dimensional illustration of an attractor landscape. The valleys represent stable stationary states (i.e. attractors) generated by a hypothetical regulatory network. Depending on the particular configuration of the network (e.g. different parameter values, such as transcription or decay rates), a different number and/or different qualities of attractors are possible. (B-D) Selected attractor configurations (i.e. cross-sections of the given landscape) with corresponding variance components. (B) A single attractor, characterised by a small degree of potential fluctuations in cellular characteristics within the attractor ('microheterogeneity'). (C) Two accessible attractors. This configuration allows for heterogeneity within attractors and for potential exchange between the attractors ('macroheterogeneity'). (D) Two separated attractors. Cells are trapped in one of the two possible attractors and cannot exchange between them. However, a third level of heterogeneity (illustrated by the blue arrow) corresponds to potential changes in the attractor landscape itself. This can be achieved by changes in the configuration (e.g. the parameter values) of the network, even without changing the structure/topology of the network.

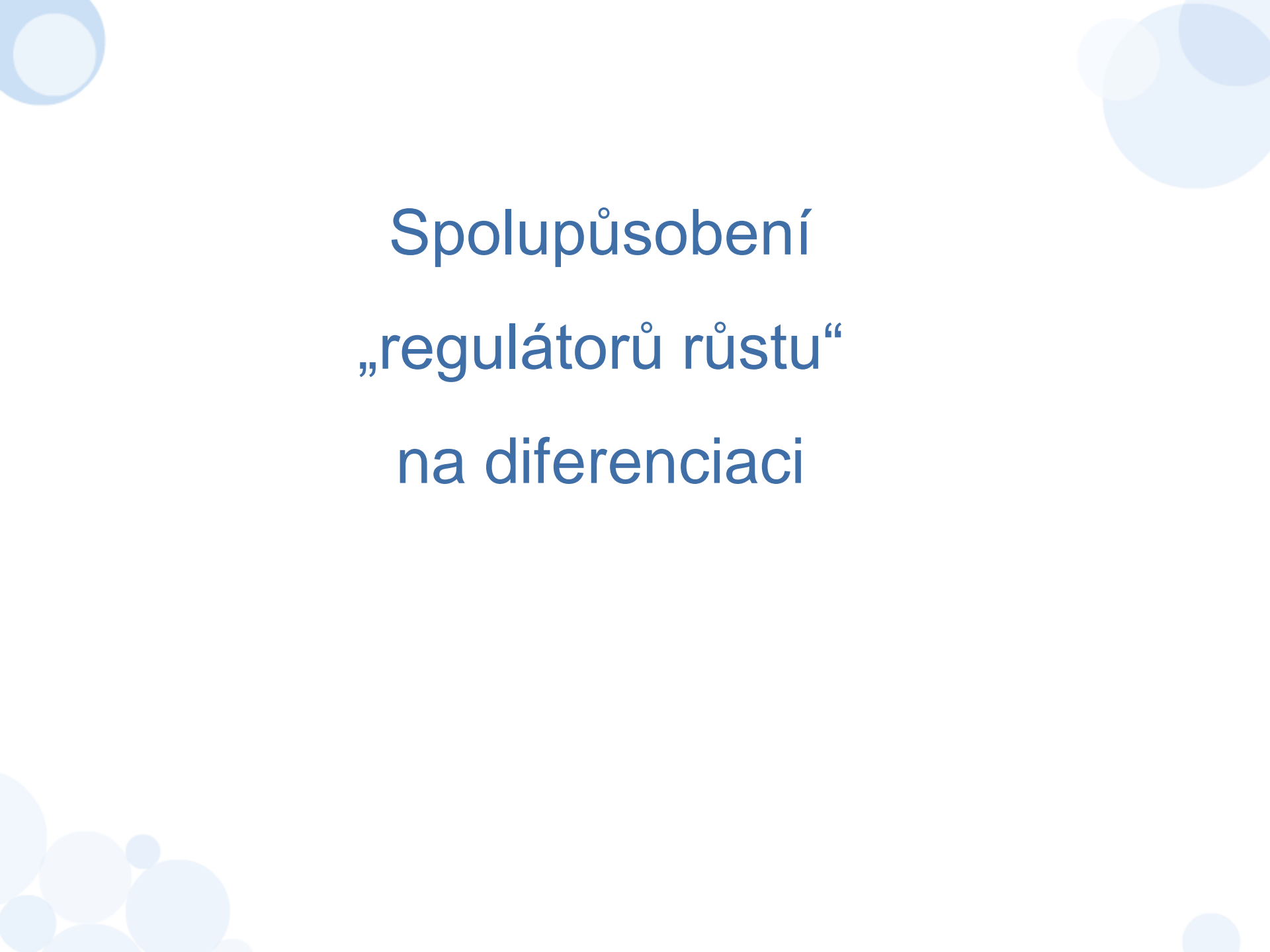
Stem cell biology meets
systems biology

Ingo Roeder^{1,*} and Freddy Radtke²

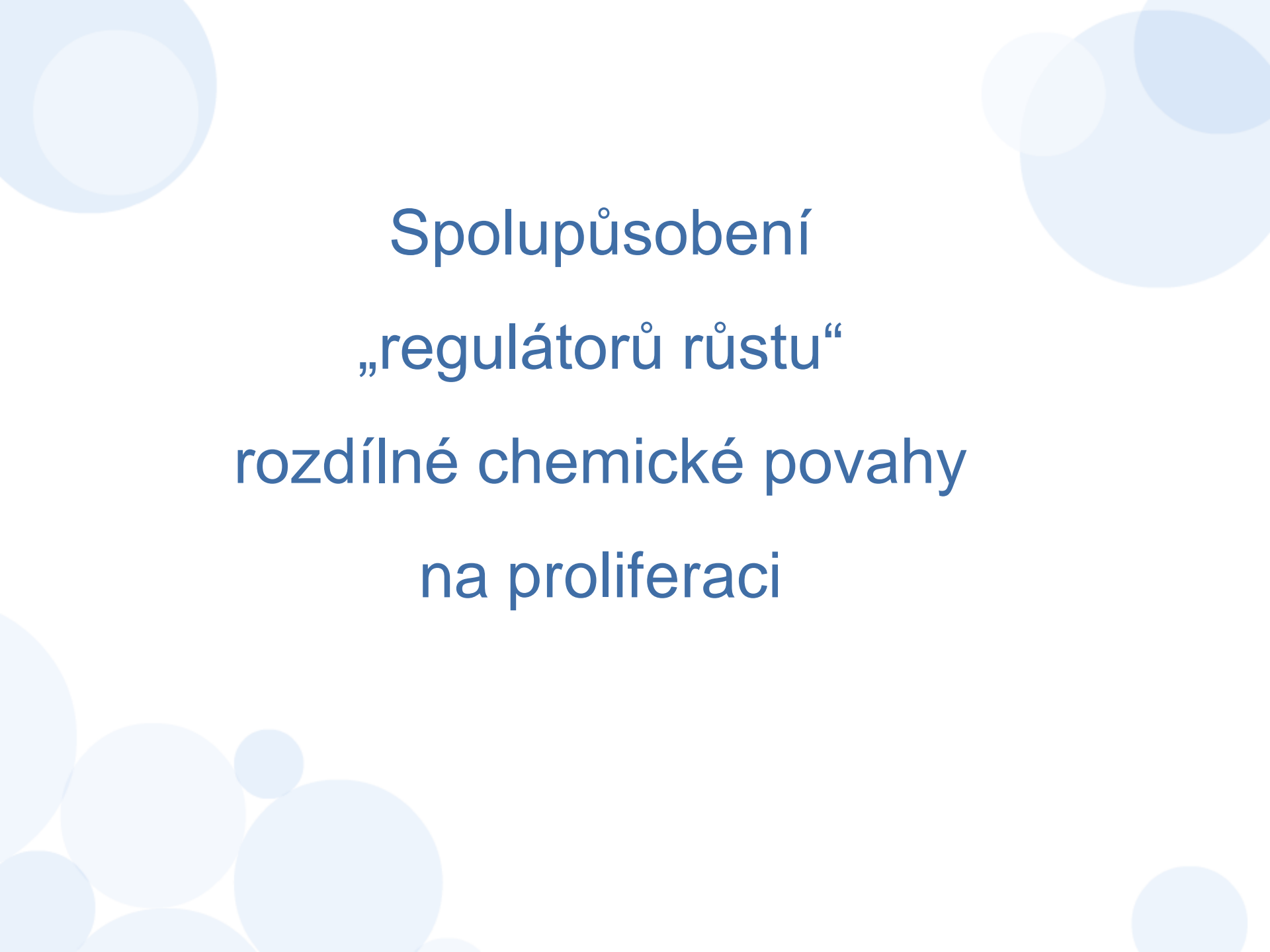
Development 136, 3525-3530 (2009)

Atraktor většina stavových trajektorií (drah hmotného bodu) se přibližuje a „obmotává“ nějakou obecnou limitu.

System končí ve stejném pohybu pro všechny počáteční stavy v oblasti okolo tohoto pohybu, téměř jako by byl systém k tomuto pohybu (trajektorii fázového prostoru) přitahován (anglicky 'attracted').

The slide features a white background with decorative blue circles of various sizes in the corners. A large circle is in the top-left, a cluster of overlapping circles is in the top-right, a cluster of overlapping circles is in the bottom-left, and a single small circle is in the bottom-right.

Spolupůsobení „regulátorů růstu“ na diferenciaci

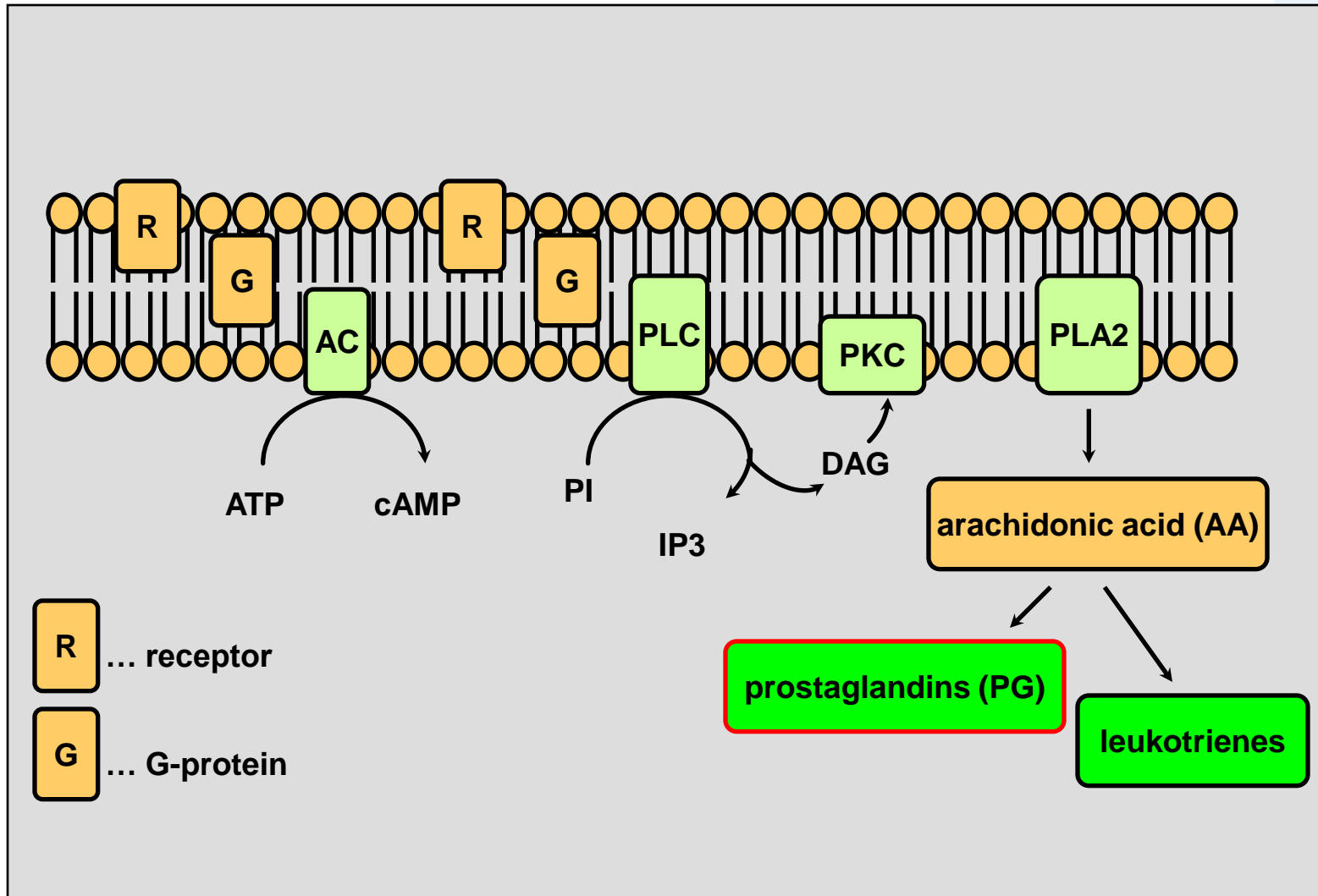
Spolupůsobení
„regulátorů růstu“
rozdílné chemické povahy
na proliferaci

Efekty inhibitorů metabolismu AA

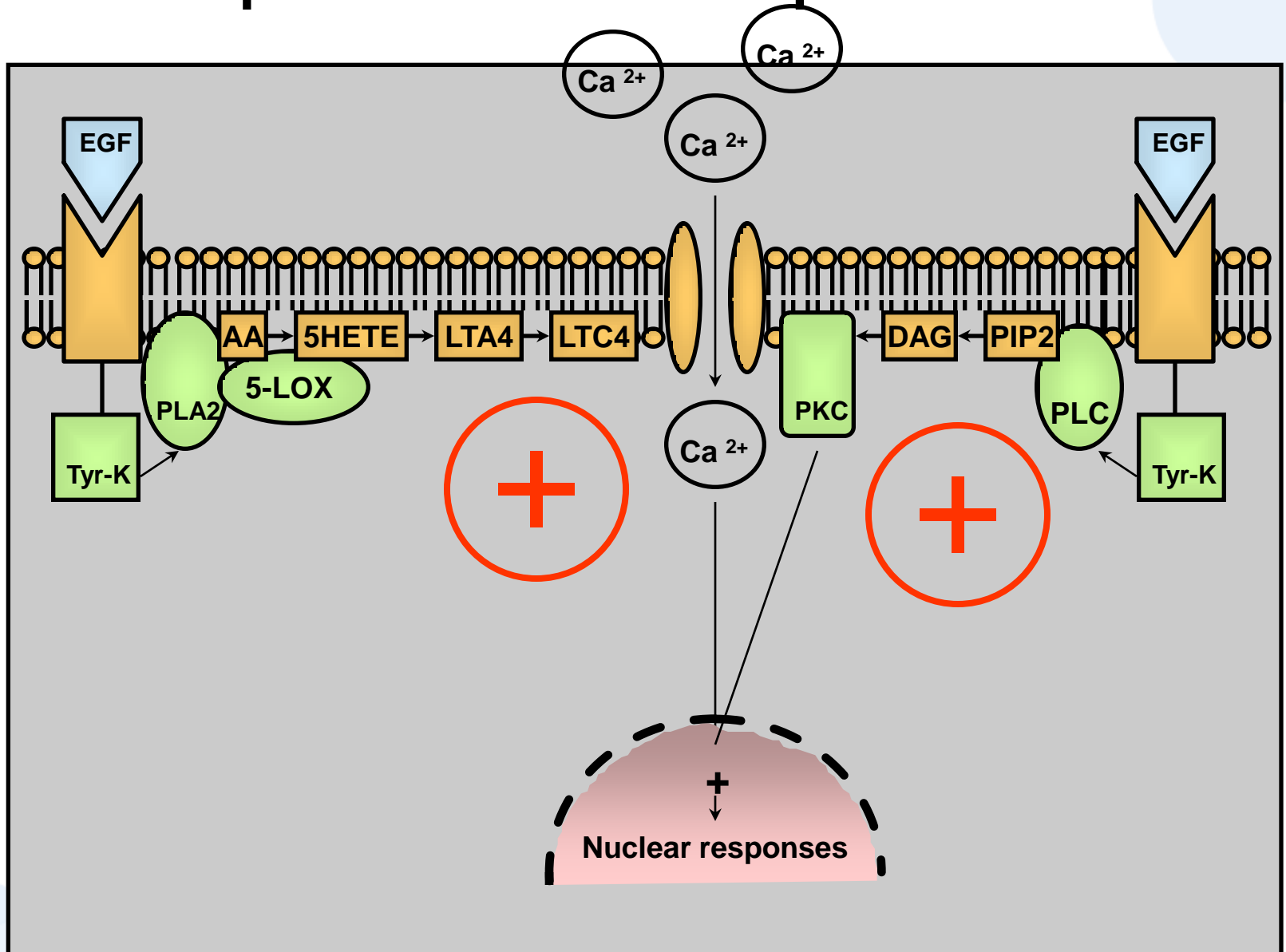
význam rovnováhy
v přísunu prekursorových PUFAs
a
v produkci jednotlivých jejich metabolitů

Signal transmission systems

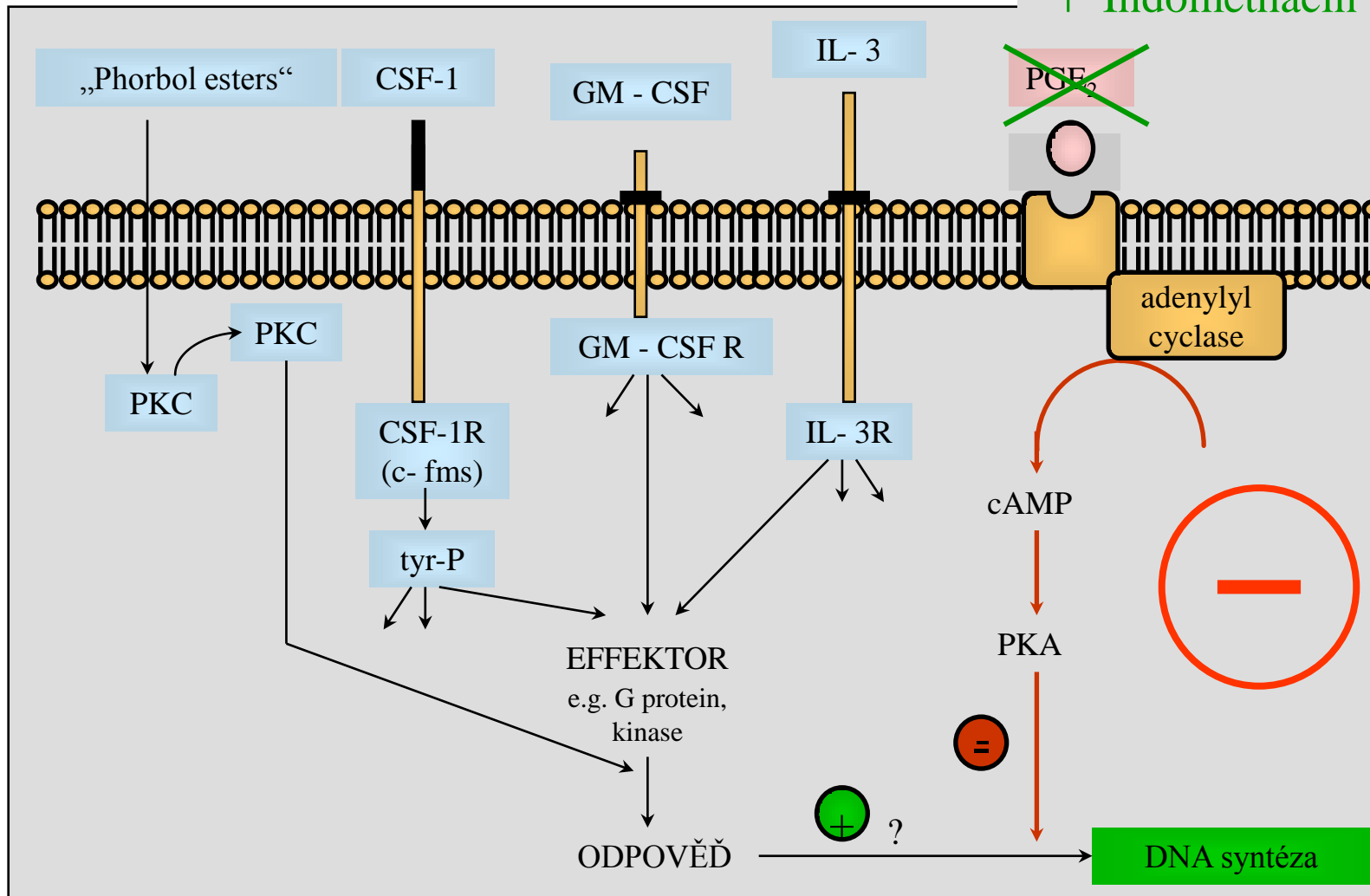

Příklad pozitivní účinku na proliferaci buněk

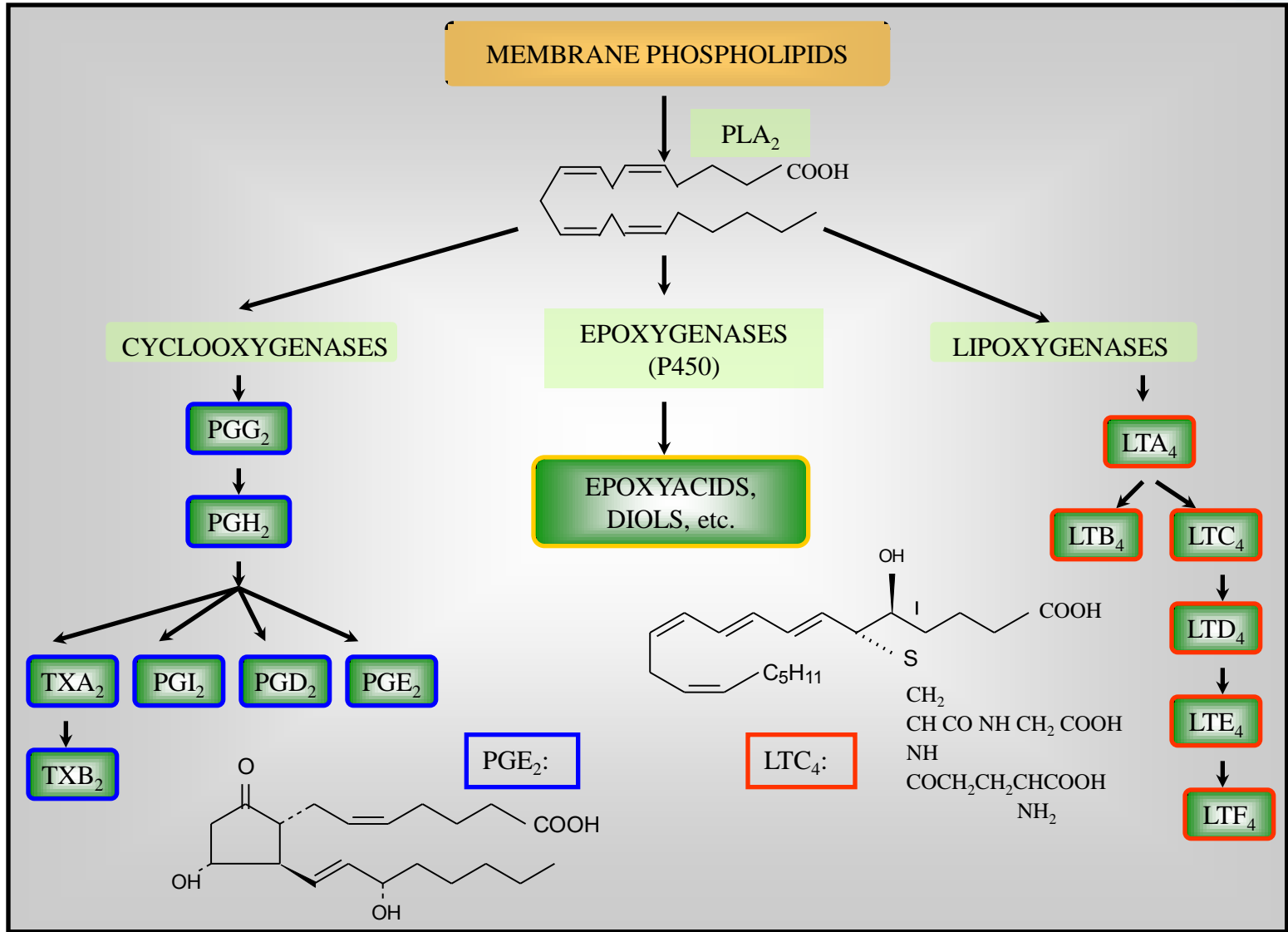
Negativní účinek PGE2 na proliferaci k. buněk

+ Indomethacin

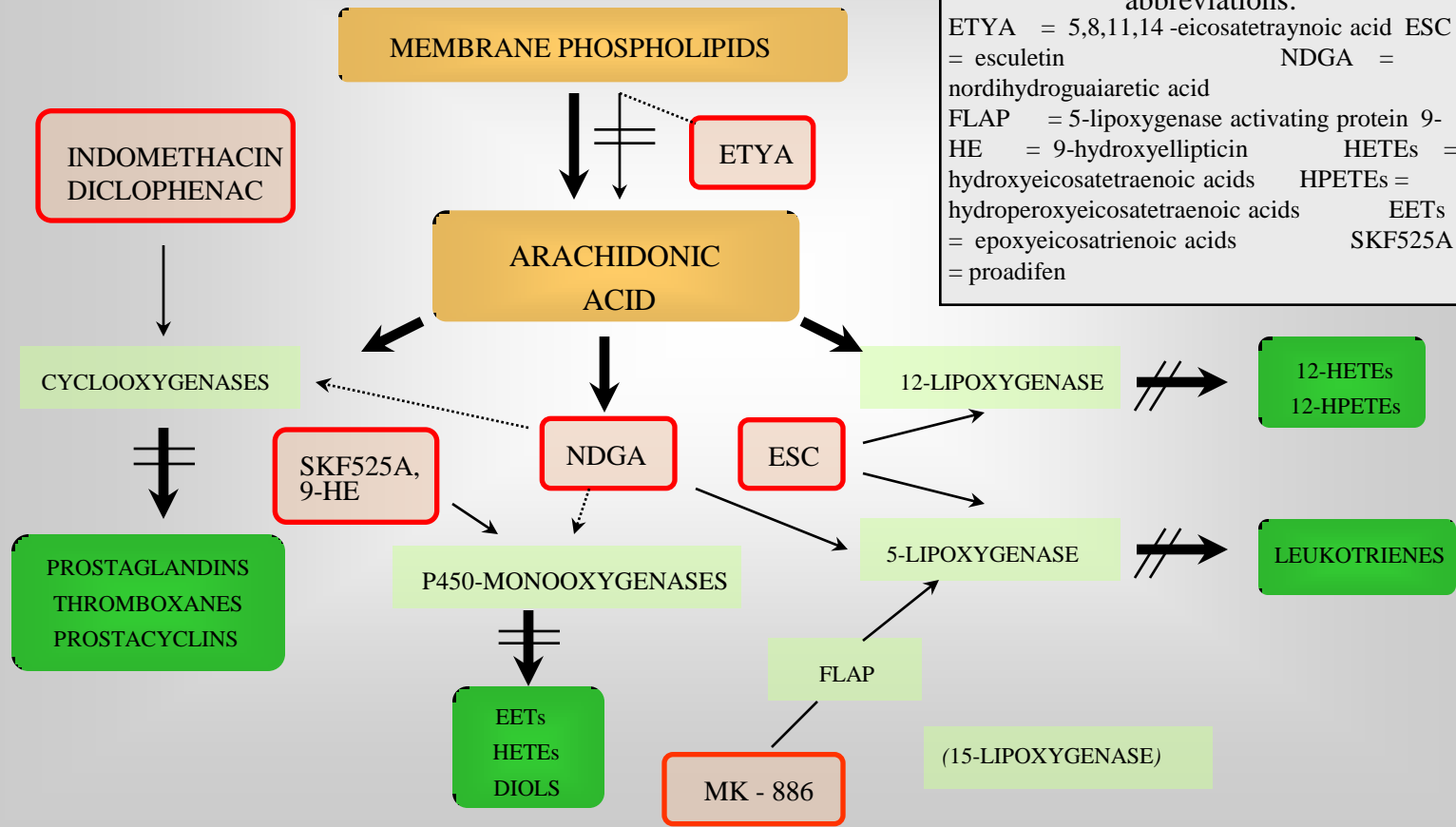

Fáze buněčného cyklu

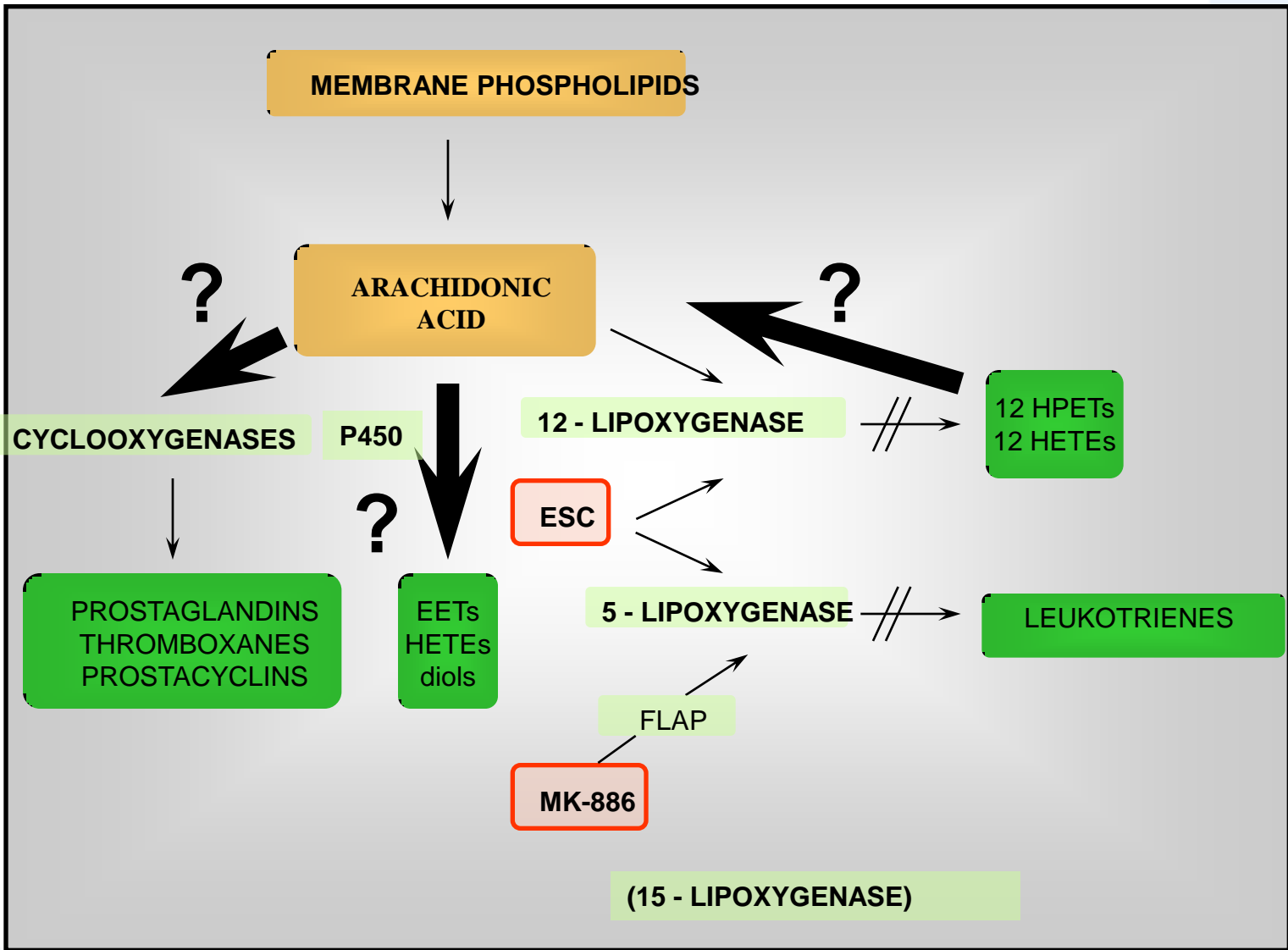

Arachidonic acid: metabolic pathways and its possible modulations

abbreviations:
 ETYA = 5,8,11,14 -eicosatetraynoic acid
 ESC = esculetin
 NDGA = nordihydroguaiaretic acid
 FLAP = 5-lipoxygenase activating protein
 9-HE = 9-hydroxyellipticin
 HETEs = hydroxyeicosatetraenoic acids
 HPETEs = hydroperoxyeicosatetraenoic acids
 EETs = epoxyeicosatrienoic acids
 SKF525A = proadifen

dříve - dnes

Negativní zpětné vazby

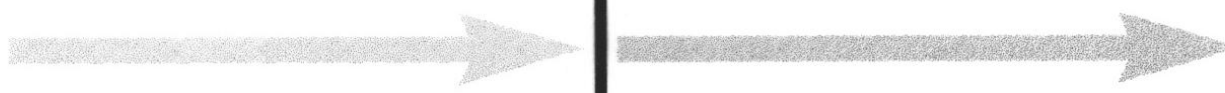
na systémové úrovni
(tkáně a organismus)

Důsledky působení inhibitorů
metabolismu eikosanoidů

Stresor (⚡)

poškození navozující podnět

čas

Reakce

protektivní

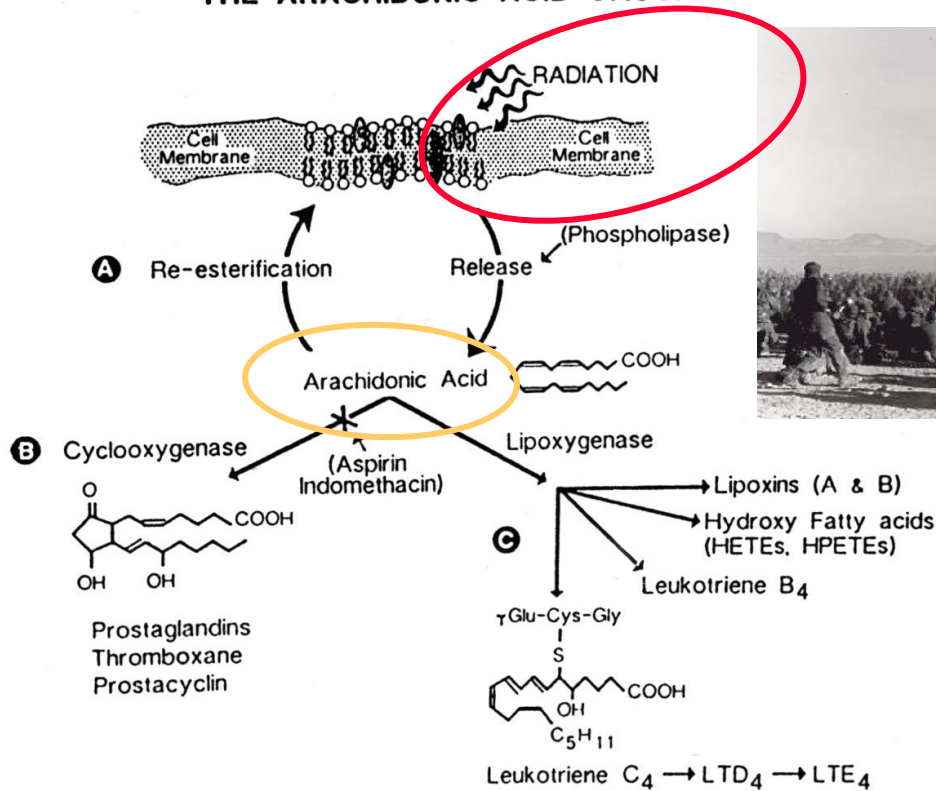
terapeutický

„režim ovlivnění“ - (možnosti modulace)

Fosfolipidový metabolismus
a působení ioniz. radiace
(škodlivých faktorů
životního prostředí)

BIOLOGICAL MEDIATORS

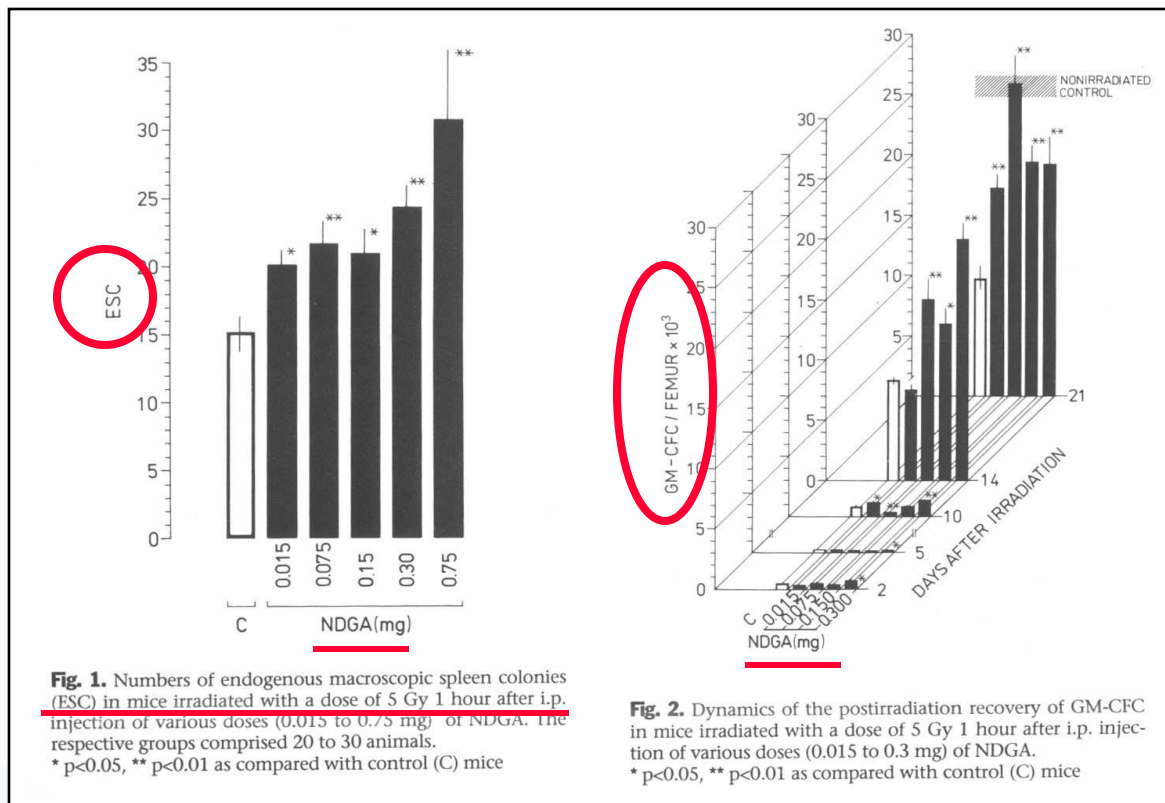
THE ARACHIDONIC ACID CASCADE

The effect of nordihydroguaiaretic acid, an inhibitor of prostaglandin and leukotriene biosynthesis, on hematopoiesis of gamma-irradiated mice

Alois Kozubík, Jiřina Hofmanová, Jiřina Holá, Jaromíra Netíková

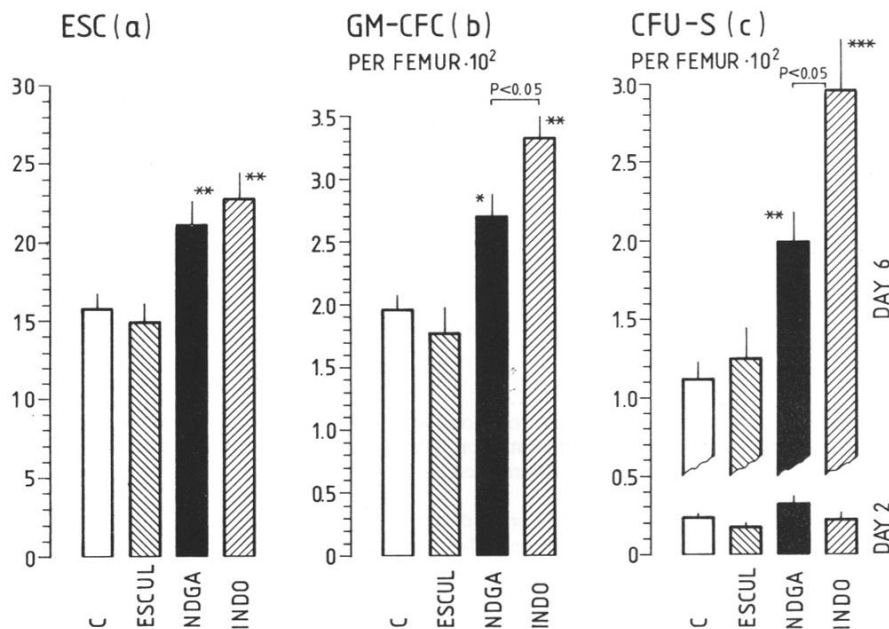
Aplikace NDGA
„protektivním režimu“

a její dávkově závislé
účinky na regeneraci ESC
a GM-CFC

Indices	Non-irrad. control	Exp. group	Days after irradiation			
			5	10	14	21
Granulocytes	595.8±52.9	C	406.4±51.8	971.5±130.8	601.1±82.2	1300.4±131.2
		NDGA	717.7±64.0	1597.8±176.0*	575.7±37.5	1486.4±187.9
Lymphocytes	3184.2±239.4	C	787.5±81.8	830.8±140.0	1575.2±141.6	1831.6±244.9
		NDGA	935.9±83.5	1025.9±113.0	1617.6±105.5	2121.3±268.1
Nucleated cells per femur × 10 ⁷		C	0.8240±0.0942	1.5486±0.0657	1.8255±0.0778	2.4760±0.0721
		NDGA	0.7577±0.0417	1.6477±0.440	2.2960±0.1500*	3.4919±0.2023**

Numbers of granulocytes and lymphocytes, and bone marrow cellularity measured at selected postirradiational intervals in control (C) and experimental mice treated with NDGA at a dose of 0.3 mg per mouse 1 hour before 5 Gy gamma-irradiation. At least 10 animals per group were used. *p<0.05; **p<0.01 as compared with control (C) mice

Fig. 3. Endogenous spleen colony numbers (ESC) detected on day 10 (A), GM-CFC numbers in femoral marrow on day 2 (B) and exogenous spleen colony numbers (CFU-S) in femoral marrow on days 2 and 6 (C) after 5 Gy of gamma-irradiation and experimental treatment (0.3 mg of NDGA, 0.25 mg INDO or 0.51 mg ESCUL, i.e., isomolar doses administered 1 hour before irradiation). Ten mice per group were used for ESC and CFU-S determination; each value for GM-CFC represents the average of 3 independent experiments. * p<0.05; ** p<0.01 *** p<0.001 as compared with control (C) mice

Periferní krev

Efekty dalších inhibitorů

Kostní dřeň

INT. J. RADIAT. BIOL., 1994, VOL. 65, NO. 3, 369–377

Effects of drugs inhibiting prostaglandin or leukotriene biosynthesis on postirradiation haematopoiesis in mouse

A. KOZUBÍK*, J. HOFMANOVÁ, M. POSPÍŠIL, J. NETÍKOVÁ, J. HOLÁ
and A. LOJEK

(Received 21 May 1993; revised 31 August 1993; accepted 15 October 1993)

Příklad aplikace inhibitorů metabolismu AA
v „**terapeutickém režimu**“

Effects of drugs inhibiting prostaglandin or leukotriene biosynthesis on postirradiation haematopoiesis in mouse

A. KOZUBÍK*, J. HOFMANOVÁ, M. POSPÍŠIL, J. NETÍKOVÁ, J. HOLÁ and A. LOJEK

(Received 21 May 1993; revised 31 August 1993; accepted 15 October 1993)

Dílčí shrnutí
(MOŽNÉ MECHANISMY)

Radiorezistence
kmenových a
prekurzorových
buněk není
oblivněna !!!

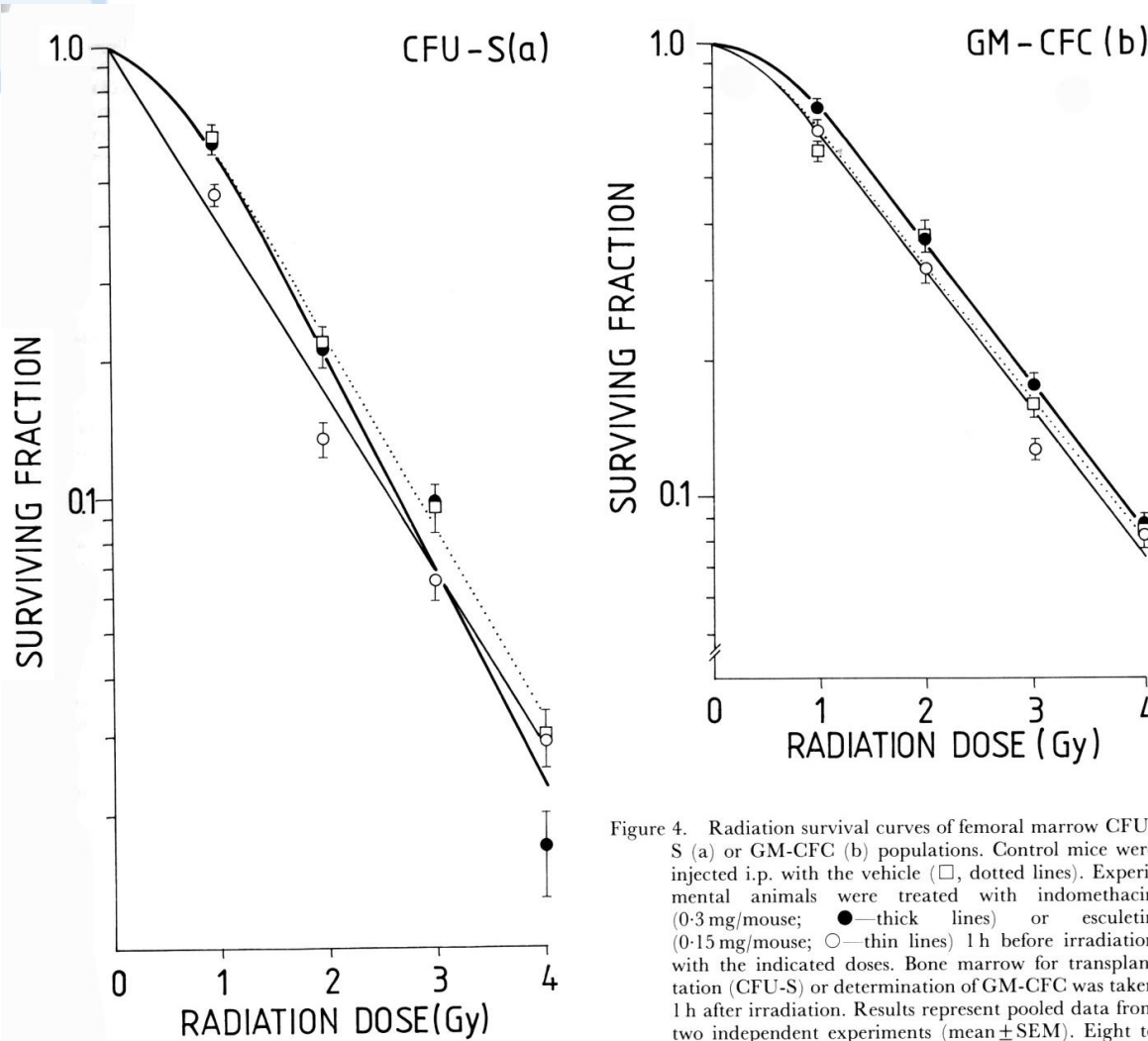

Figure 4. Radiation survival curves of femoral marrow CFU-S (a) or GM-CFC (b) populations. Control mice were injected i.p. with the vehicle (□, dotted lines). Experimental animals were treated with indomethacin (0.3 mg/mouse; ●—thick lines) or esuletin (0.15 mg/mouse; ○—thin lines) 1 h before irradiation with the indicated doses. Bone marrow for transplantation (CFU-S) or determination of GM-CFC was taken 1 h after irradiation. Results represent pooled data from two independent experiments (mean ± SEM). Eight to twelve mice per point were used.

Efekty inhibitorů mohou být tedy způsobeny zásahy do biosyntézy eikosanoidů a jejich regulačními účinky na krvetvorbu

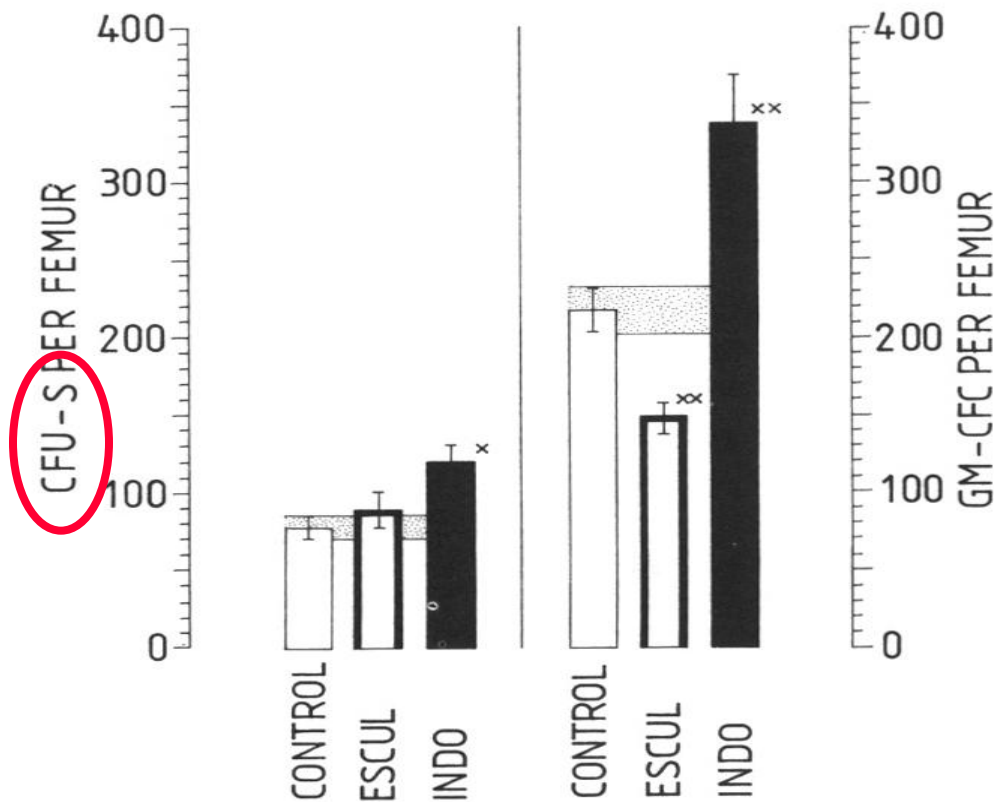

Figure 2. Mean \pm SEM numbers of CFU-S and GM-CFC in the femoral bone marrow of the 8.5 Gy-irradiated and bone marrow-transplanted mouse determined on day 6 after transplantation. On days 3, 4 and 5 after transplantation mice were injected with indomethacin (INDO, 0.025 mg/mouse and dose) or esculetin (ESCUL, 0.0125 mg/mouse and dose), in two daily doses (a total of six injections were administered). Control mice (open columns and dotted areas) were treated in the same way with the vehicle. Two independent experiments were performed and the data were pooled. Twelve mice per group were used. Statistical significance: x, $p < 0.05$; and xx, $p < 0.01$ as compared with controls.

Příklad aplikace
inhibitorů
metabolismu AA v
„terapeutickém
režimu“

INT. J. RADIAT. BIOL., 1994, VOL. 65, NO. 3, 369-377

Effects of drugs inhibiting prostaglandin or leukotriene biosynthesis on postirradiation haematopoiesis in mouse

A. KOZUBÍK*, J. HOFMANOVÁ, M. POSPÍŠIL, J. NETÍKOVÁ, J. HOLÁ and A. LOJEK

(Received 21 May 1993; revised 31 August 1993; accepted 15 October 1993)

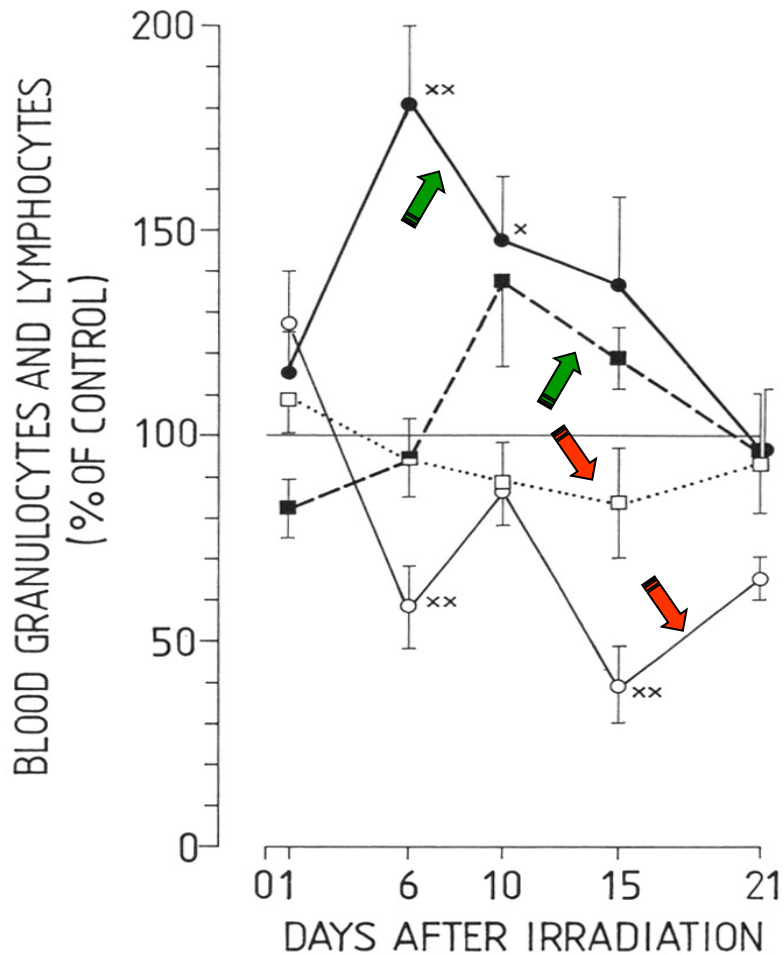
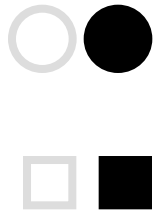

Figure 3. Percentage changes (related to 100% of irradiated control) of peripheral blood granulocytes (●, ○) and lymphocytes (■, □) in selected intervals after 5-Gy irradiation of mice. One hour before irradiation, mice were injected i.p. with indomethacin (0.3 mg/mouse, closed symbols) or esculetin (0.15 mg/mouse, open symbols). Control mice were injected with the vehicle. Ten mice from two independent experiments per point were used (mean ± SEM). Statistical significance: x, $p < 0.05$; and xx, $p < 0.01$ as compared with control.

Inhibitory
 cyklooxygenáz stimulují (+)
 a lipoxygenáz inhibují (-)

granulopoézu
 i
 lymfopoézu

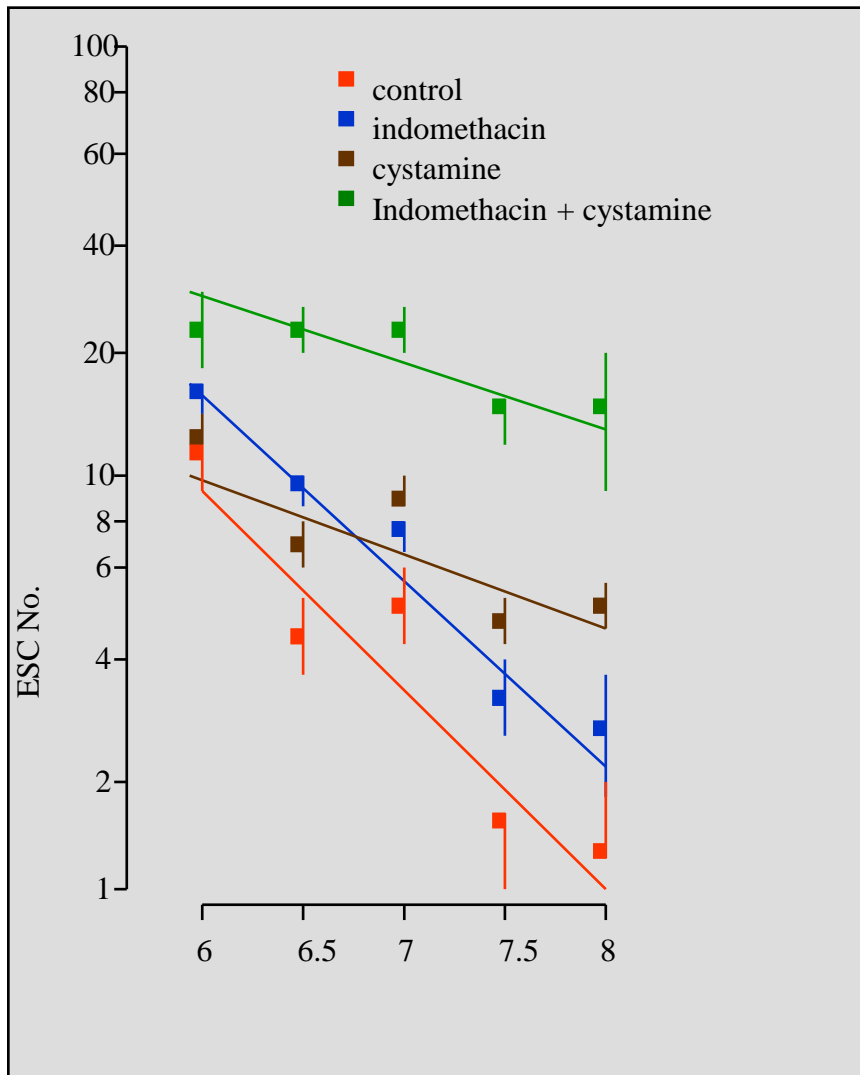

INT. J. RADIAT. BIOL., 1994, VOL. 65, NO. 3, 369-377

Effects of drugs inhibiting prostaglandin or leukotriene biosynthesis on postirradiation haematopoiesis in mouse

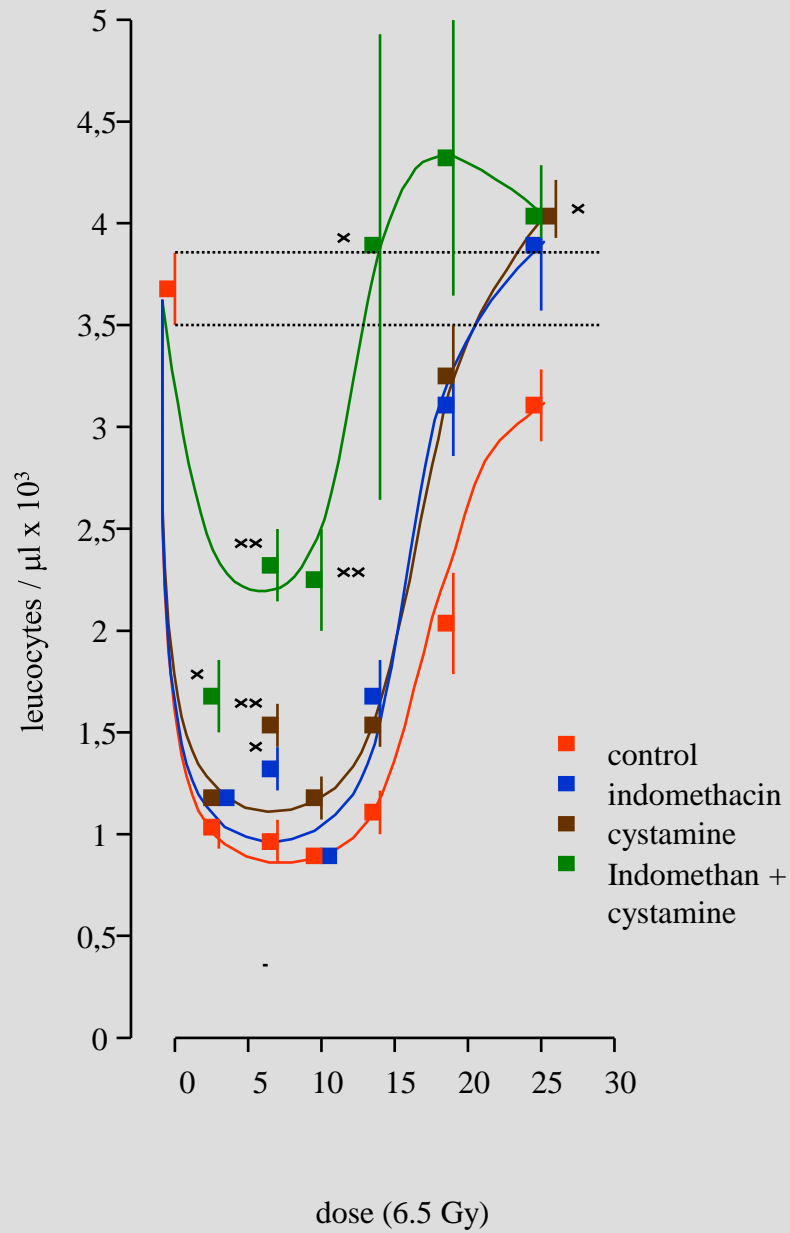
A. KOZUBÍK*, J. HOFMANOVÁ, M. POSPÍŠIL, J. NETÍKOVÁ, J. HOLÁ and A. LOJEK

(Received 21 May 1993; revised 31 August 1993; accepted 15 October 1993)

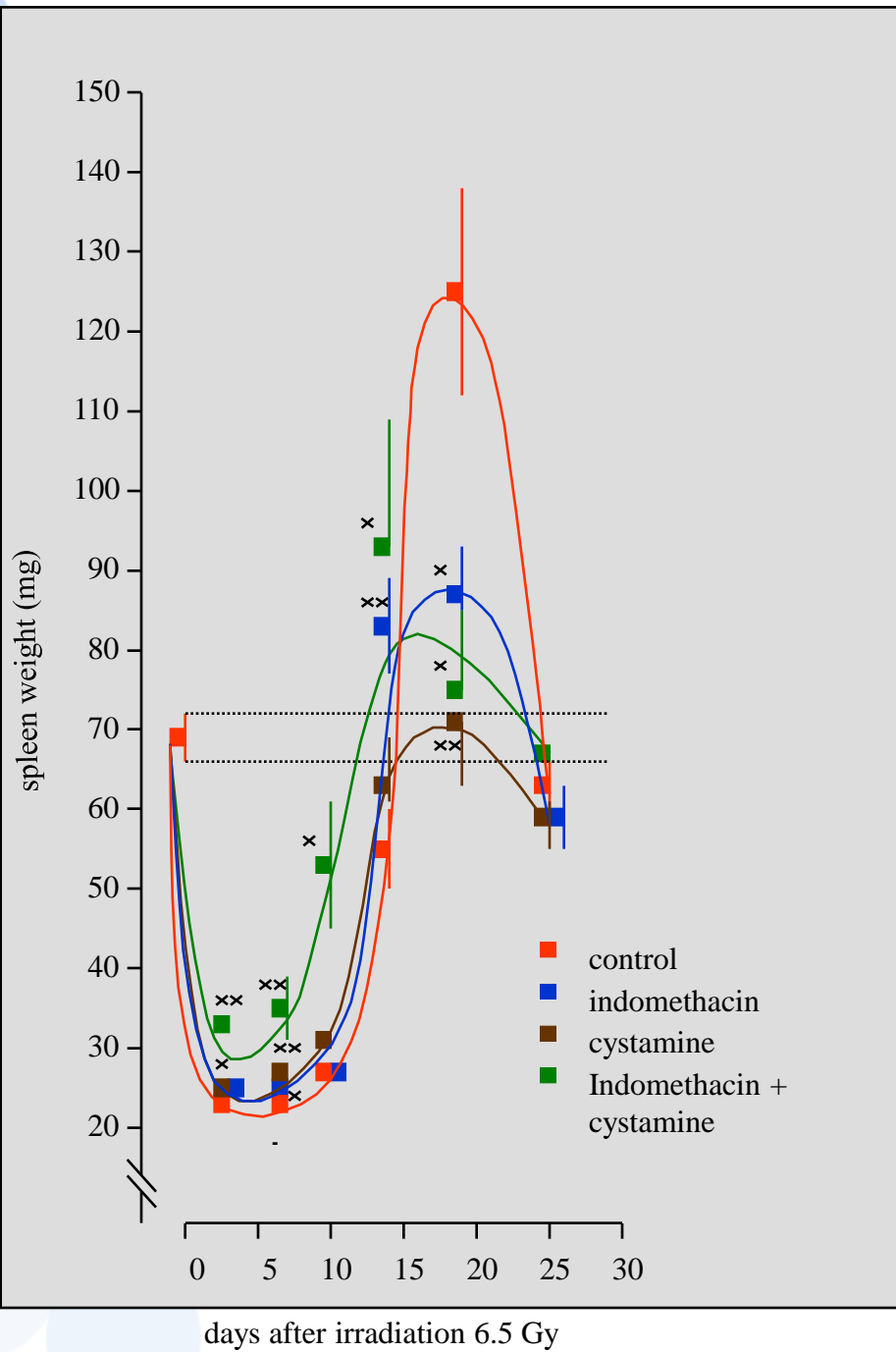

dose (6.5Gy)

Kozubík A., Pospíšil M., Netíková J.:
Folia biologica (Prague) 36, 291, 1990

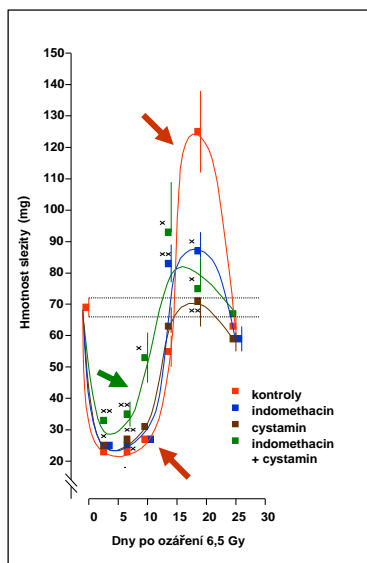
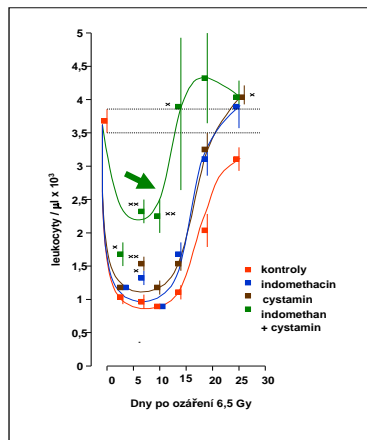
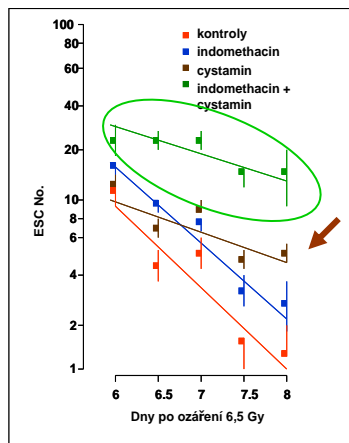

Kozubík A., Pospíšil M., Netíková J.:
 Folia biologica (Prague) 36, 291, 1990

Kozubik A., Pospíšil M., Netíková J.:
Folia biologica (Prague) 36, 291, 1990

Dosažení dynamické rovnováhy v systému po podnětech rozdílné intenzity

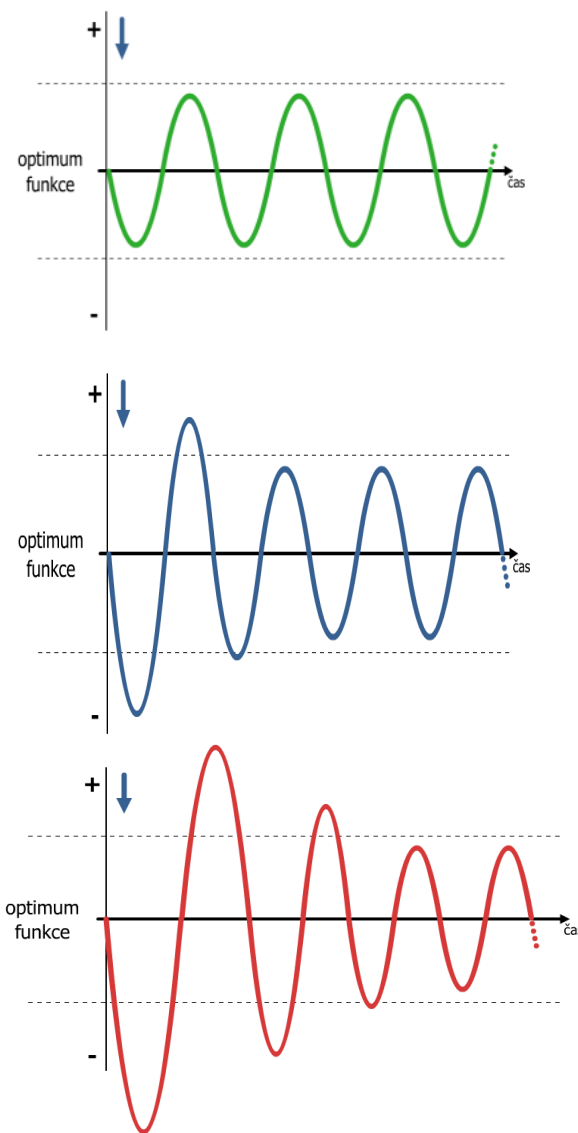
Vlastní výsledky Posílení inhibitorů COX

- Kontrola
- Cystamin
- Indomethacin
- Cystamin + Indomethacin

Kombinovaná léčba

Zátěž
nižší
intenzity

→
Silně
poškozený
systém

některá
OBECNÁ VÝCHODISKA,

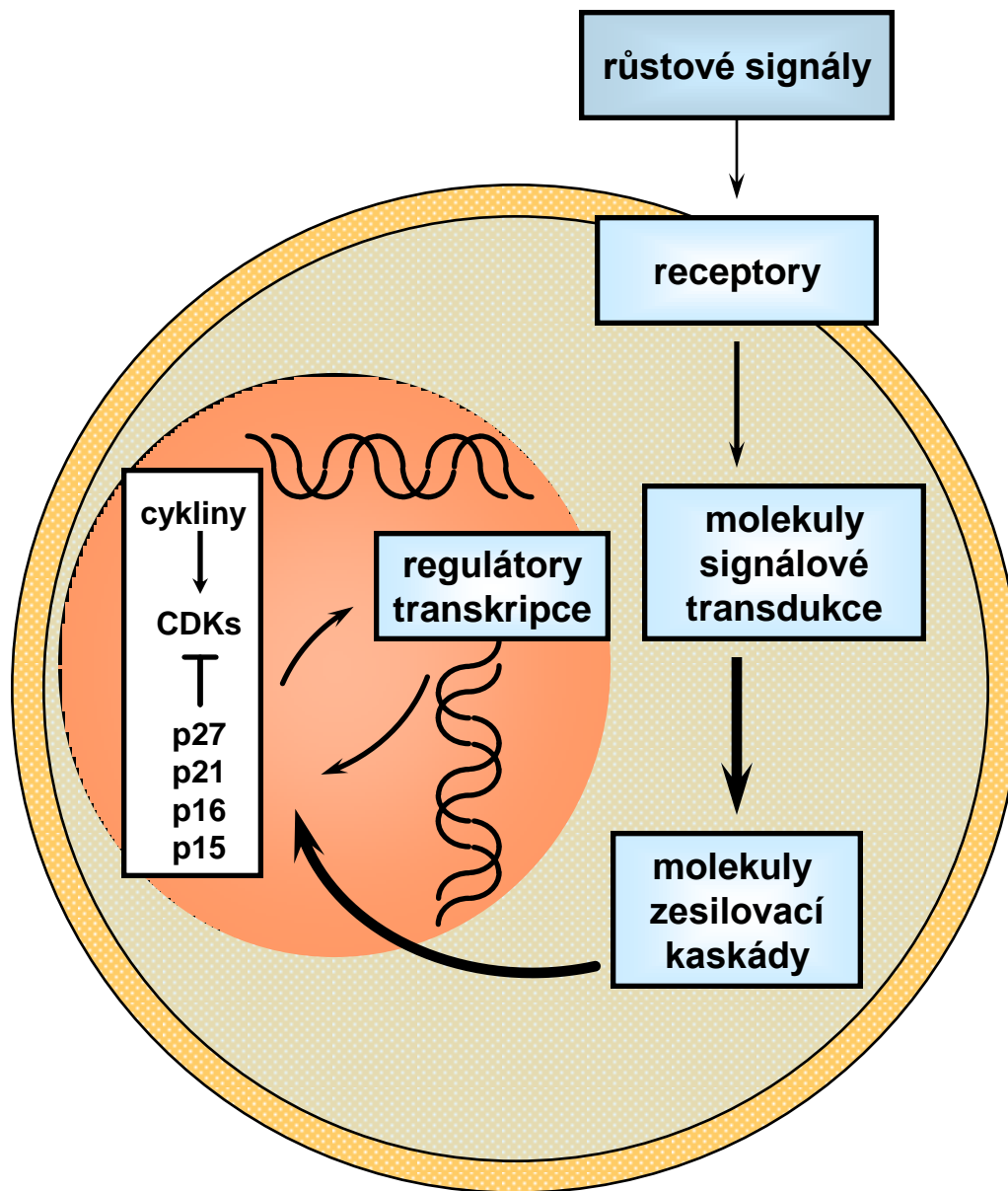
**DŮLEŽITÁ PRO POSTIŽENÍ CHOVÁNÍ A SMĚROVÁNÍ BUNĚČNÝCH
POPULACÍ, Z NICHŽ LZE VYCHÁZET, MOHOU BÝT TATO:**

- Zachování rovnováhy v nejširším slova smyslu mezi produkcí buněk (intenzitou proliferace) a jejich úbytkem (např. smrtí apoptózou) je podmínkou pro zachování homeostázy na tkáňové úrovni.
- Proto změny v intenzitě proliferace, diferenciace a apoptózy po působení jakýchkoli podnětů, jež mohou tyto procesy ovlivnit, lze chápat jako integrální ukazatele porušení této homeostázy.
- Vhodný způsob detekce těch změn, které vedou k trvalejšímu porušení rovnováhy mezi produkcí a úbytkem buněk může celkově odrážet nejen poruchy, které jsou základem tzv. proliferativních chorob (nádorových onemocnění), ale být i ukazatelem procesů vedoucích k obnově porušené rovnováhy.
- Parametry, jimiž lze postihnout tyto tendence, by proto měly být předmětem zájmu nejen teoreticky orientovaných pracovníků, ale i laboratoří zabývajících se účinky škodlivých látek vnějšího prostředí, šlechtitelských a zejména klinicky orientovaných laboratoří.

Zpětné vazby

Negativní zp. vazba

(obecnější východiska)

FAKTORY SPECIFICKÉ

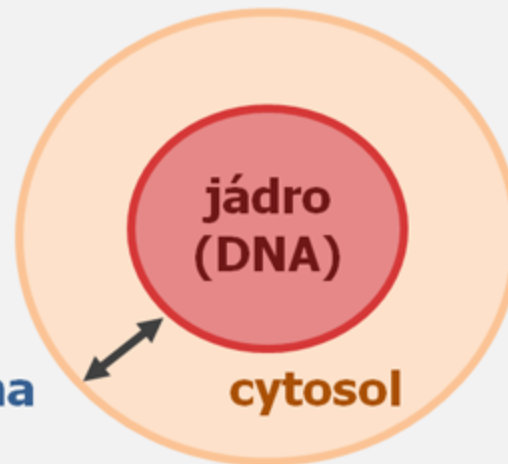
-

+

FAKTORY NESPECIFICKÉ

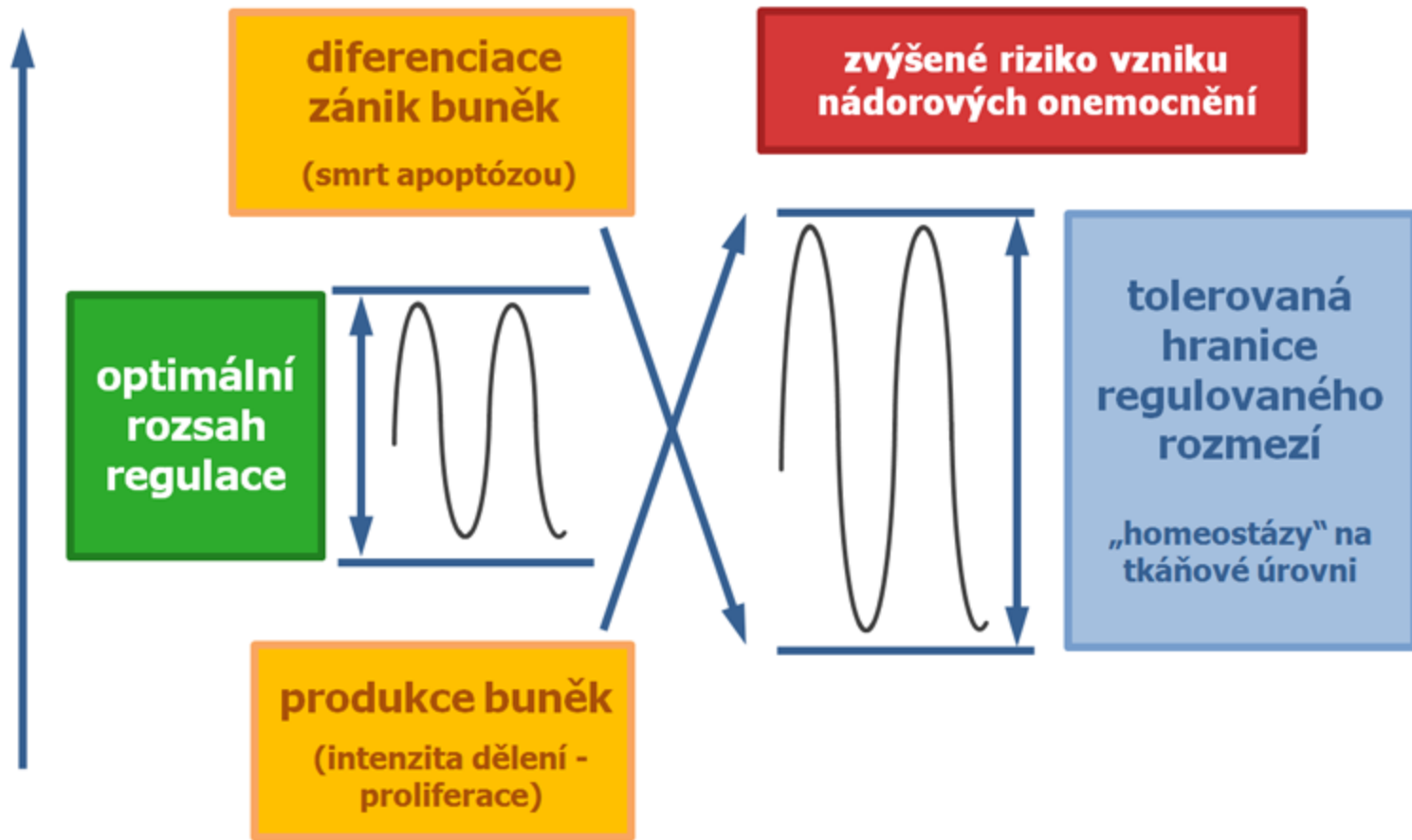
membrána

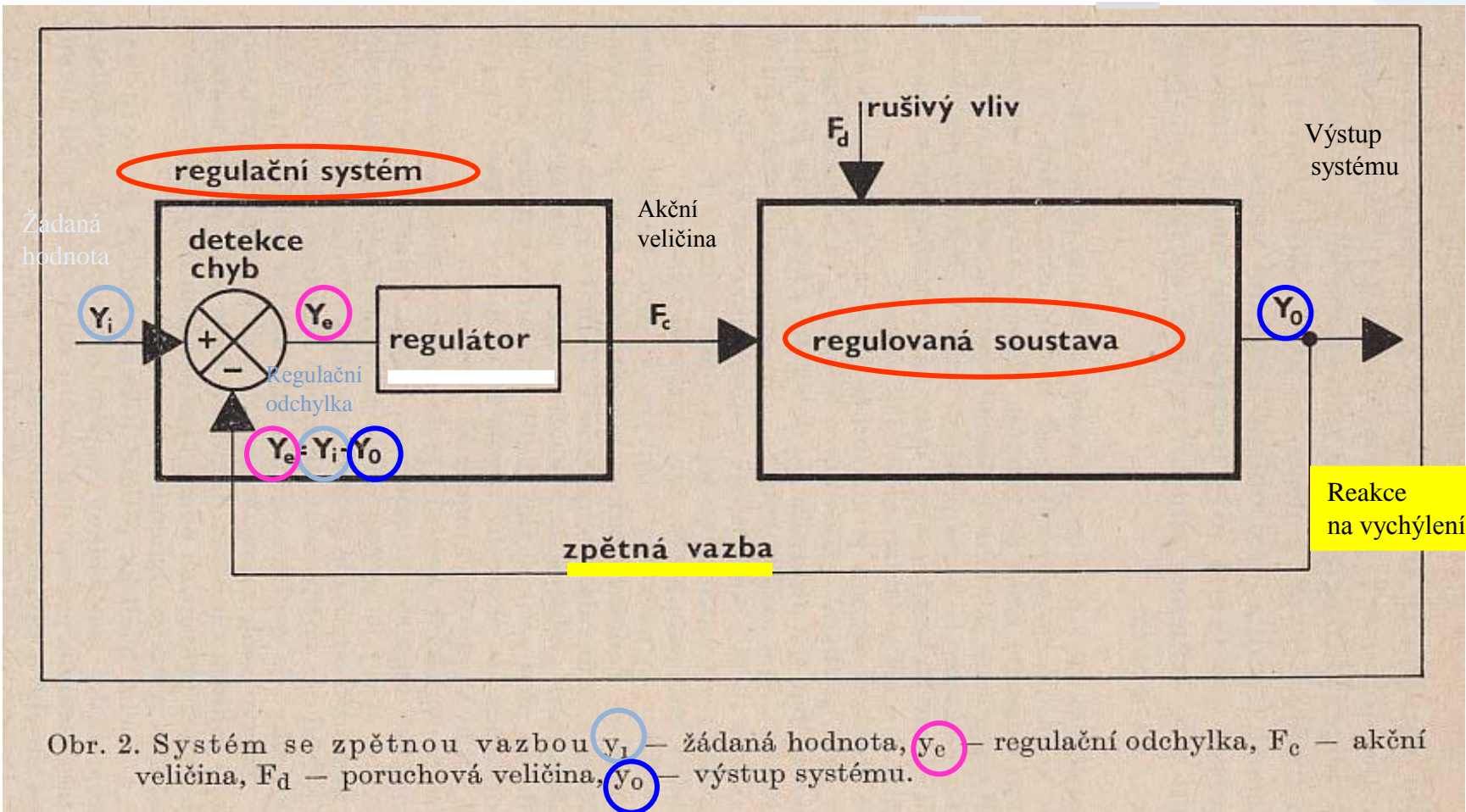
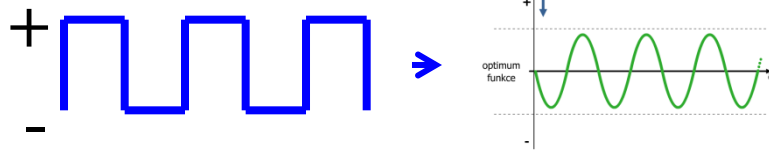
jádro
(DNA)

cytosol

POČET BUNĚK V POPULACI

Negativní zpětná vazba

The slide features a white background with decorative light blue circles of various sizes in the corners. The text is centered in a black, sans-serif font.

Zpětná vazba negativní:

Působení na vyšších úrovních
organizace systémů

HDP

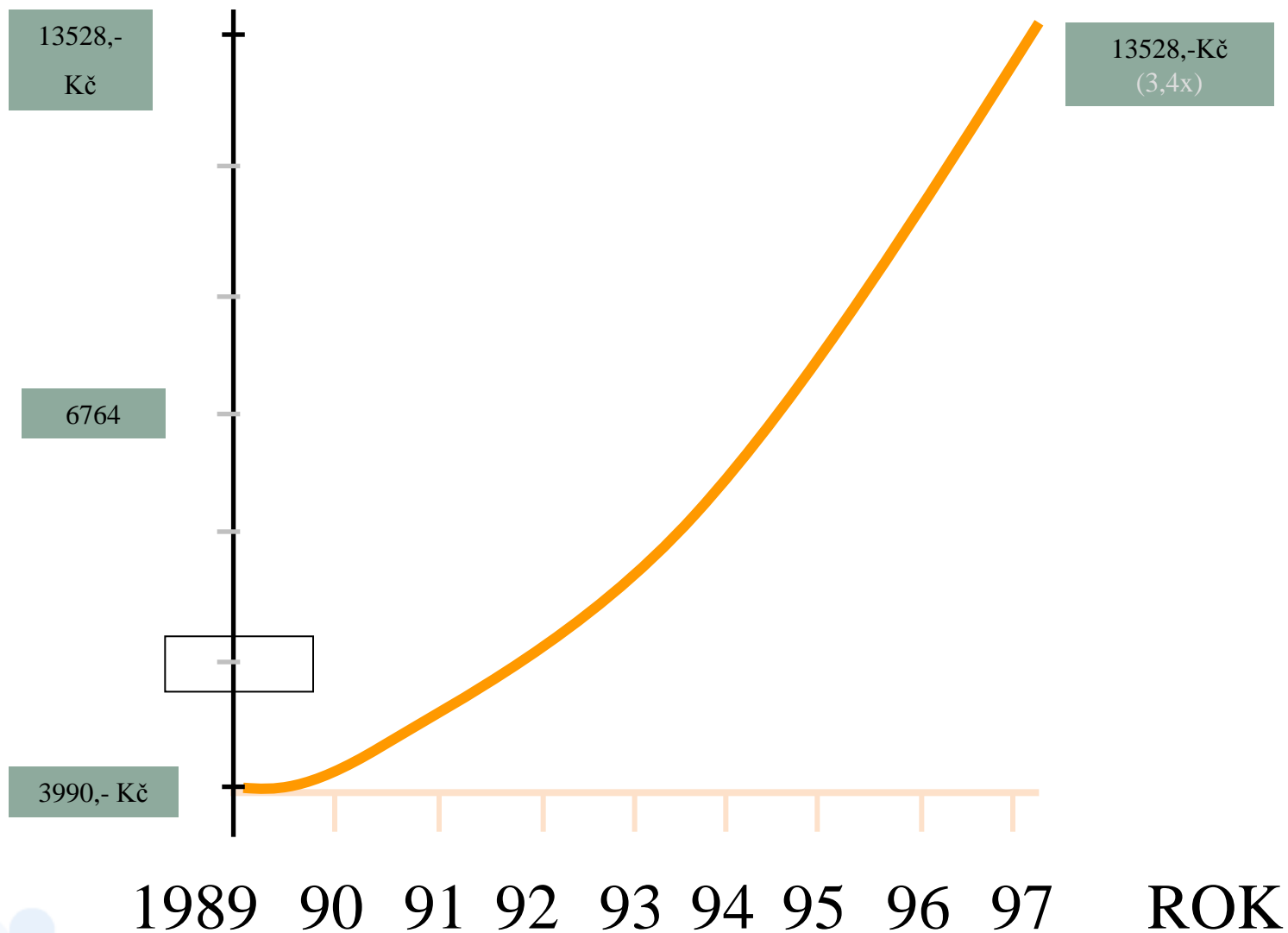
představuje veškerou finální produkci v peněžních jednotkách (celkový objem výrobků a služeb) za určité období (zpravidla 1 rok) národními výrobními faktory dané země , bez ohledu na to, ve kterém státě působí.

Je odrazem sumy vnějších a vnitřních faktorů schopných ovlivnit ekonomiku

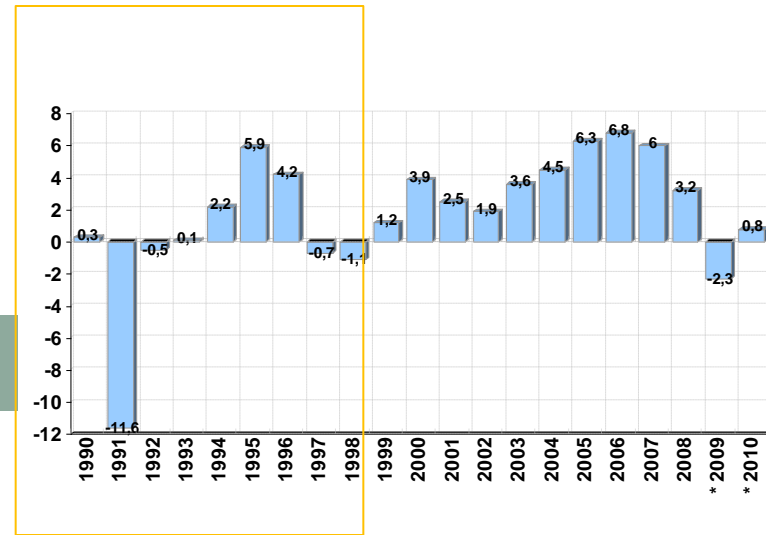
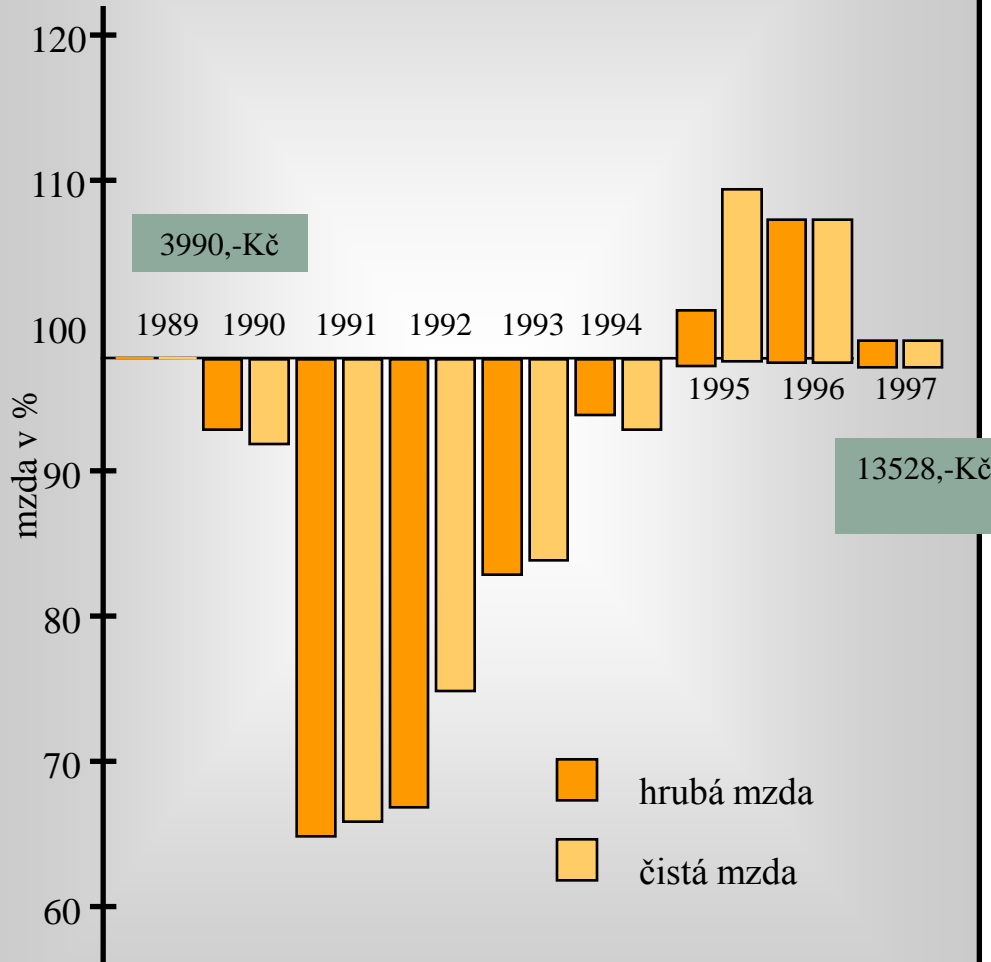
Nevypovídá nic o “kvalitě života”,

finální produkce - taková produkce, která je vyrobena a prodána, aby byla spotřebována domácnostmi, státem, použita jako investice nebo vyvezena jako export

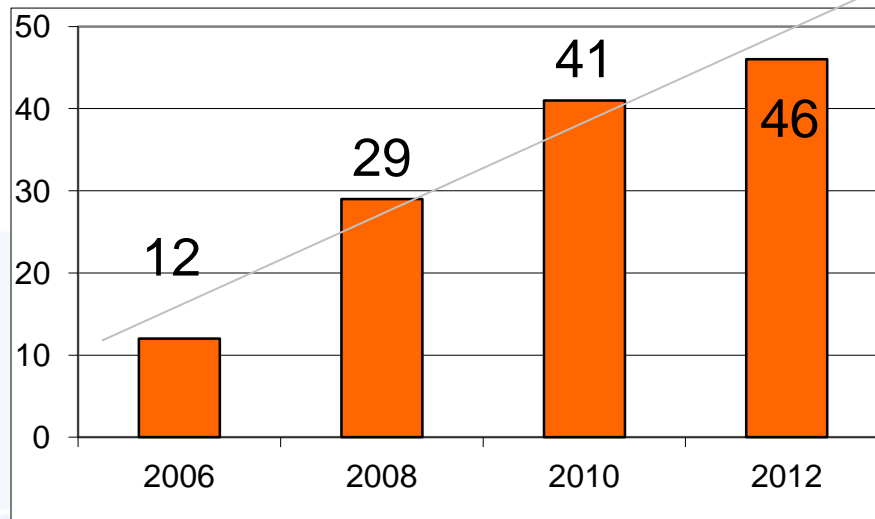
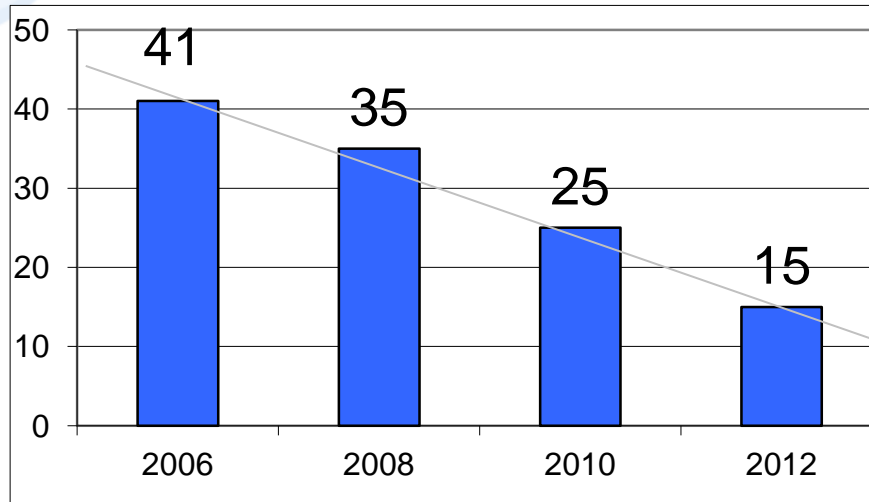
Nominální mzda SŠ profesora

Vývoj reálných mezd (relace k roku 1989)

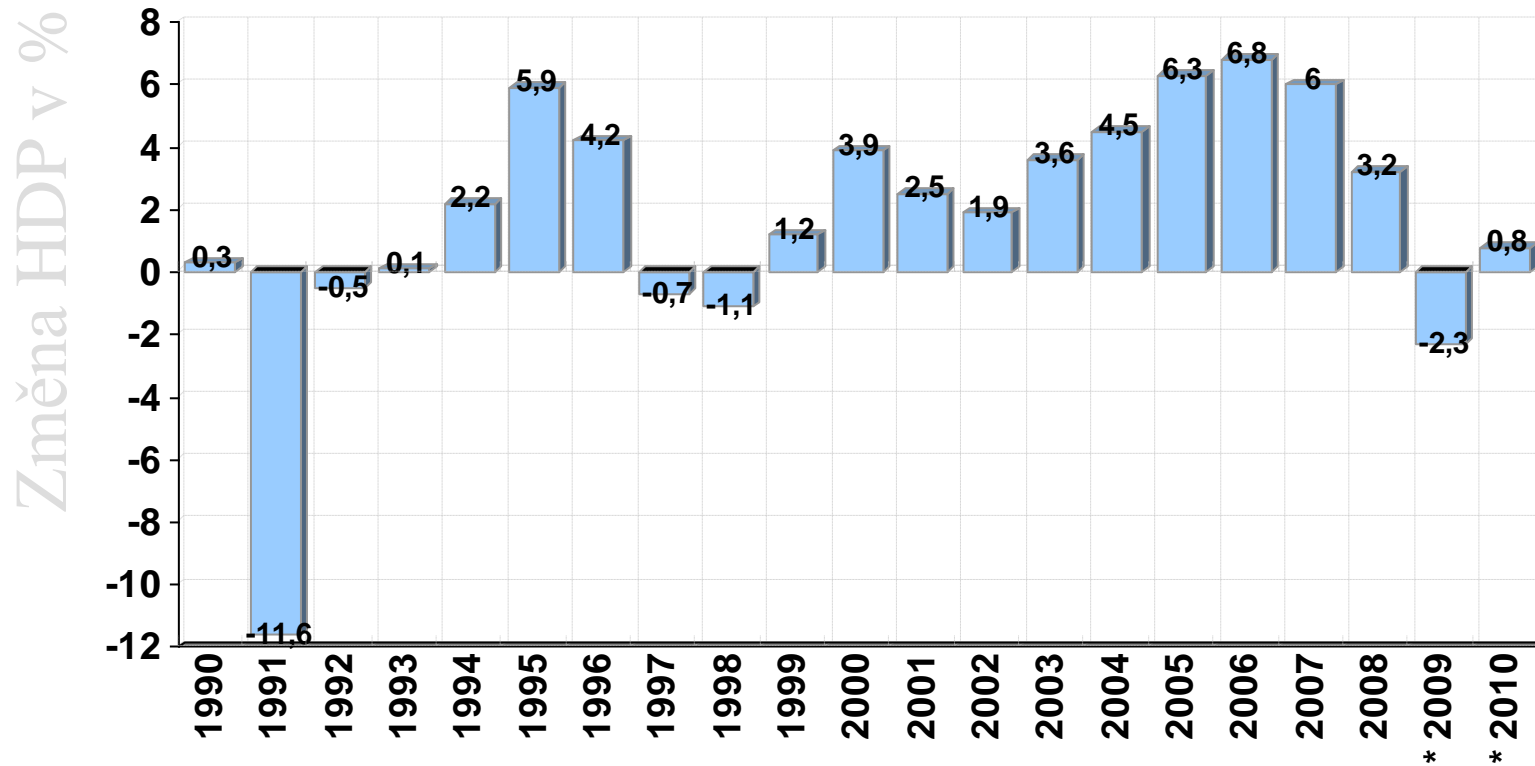

Výsledky voleb do senátu ČR 2006-2012 (%)

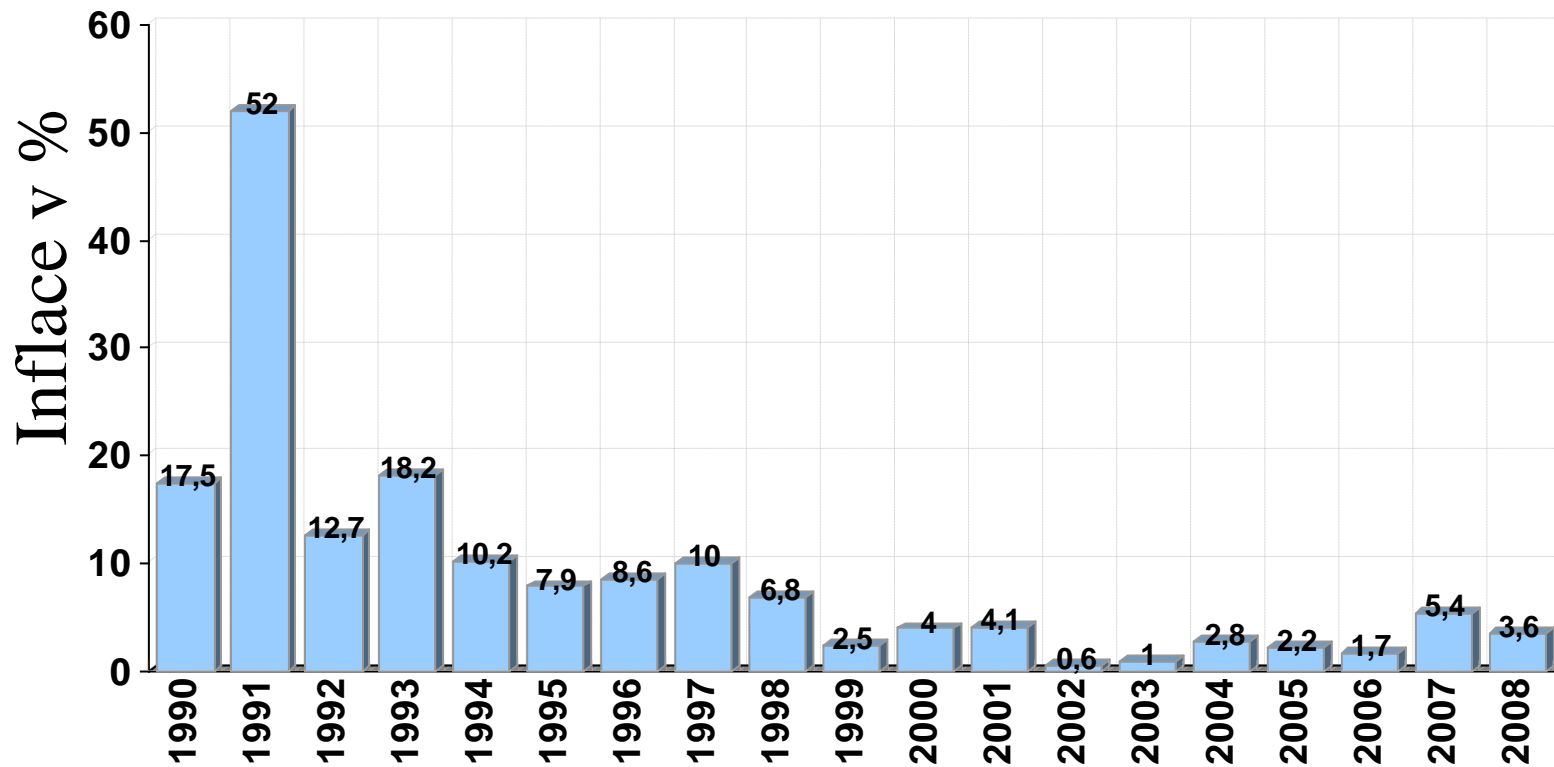
LN 22.10.2012

Vývoj HDP meziročně v % - reálné oscilace

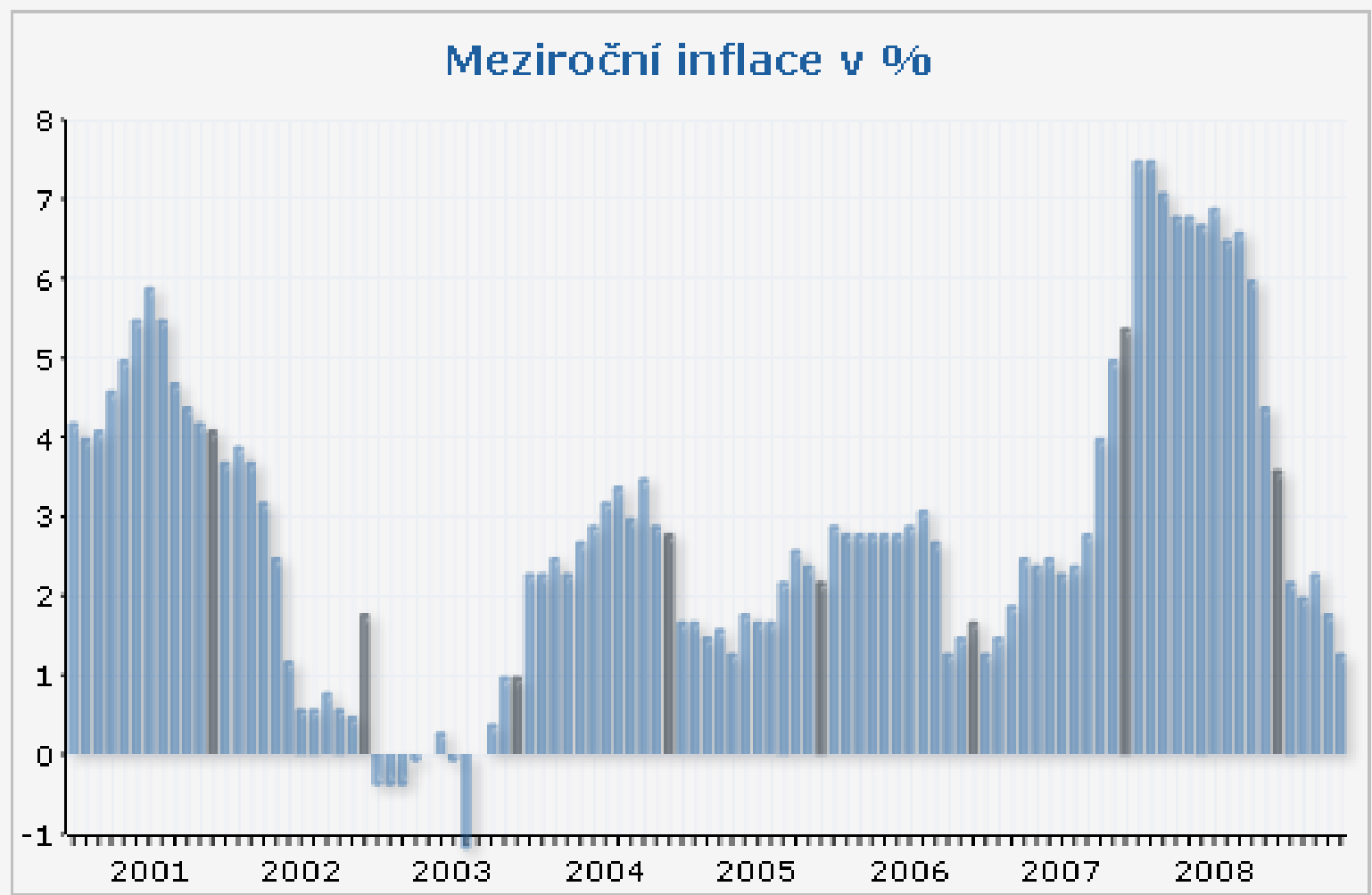
* predikce dle MFČR

Vývoj inflace meziročně v %

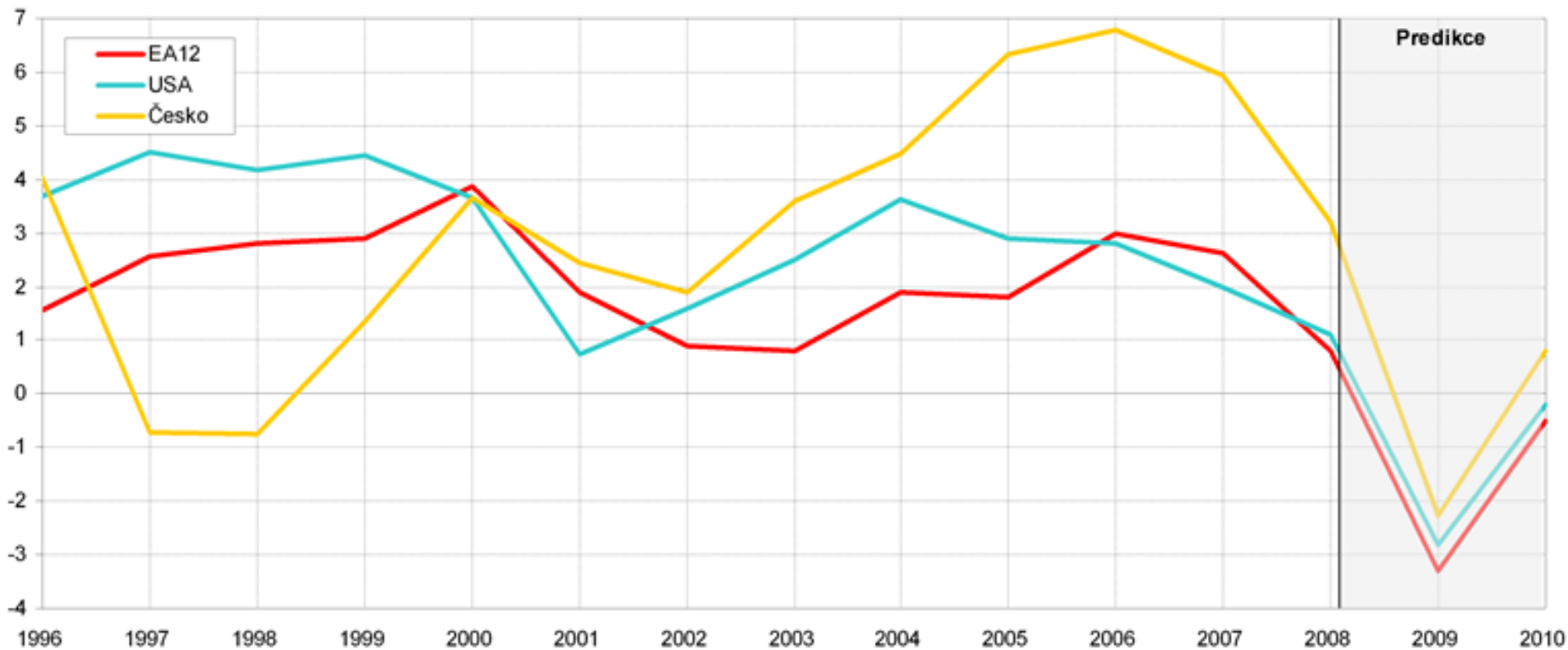

Vývoj inflace meziročně v %

Inflace - 2009, míra inflace a její vývoj v ČR

Vývoj HDP meziročně v %

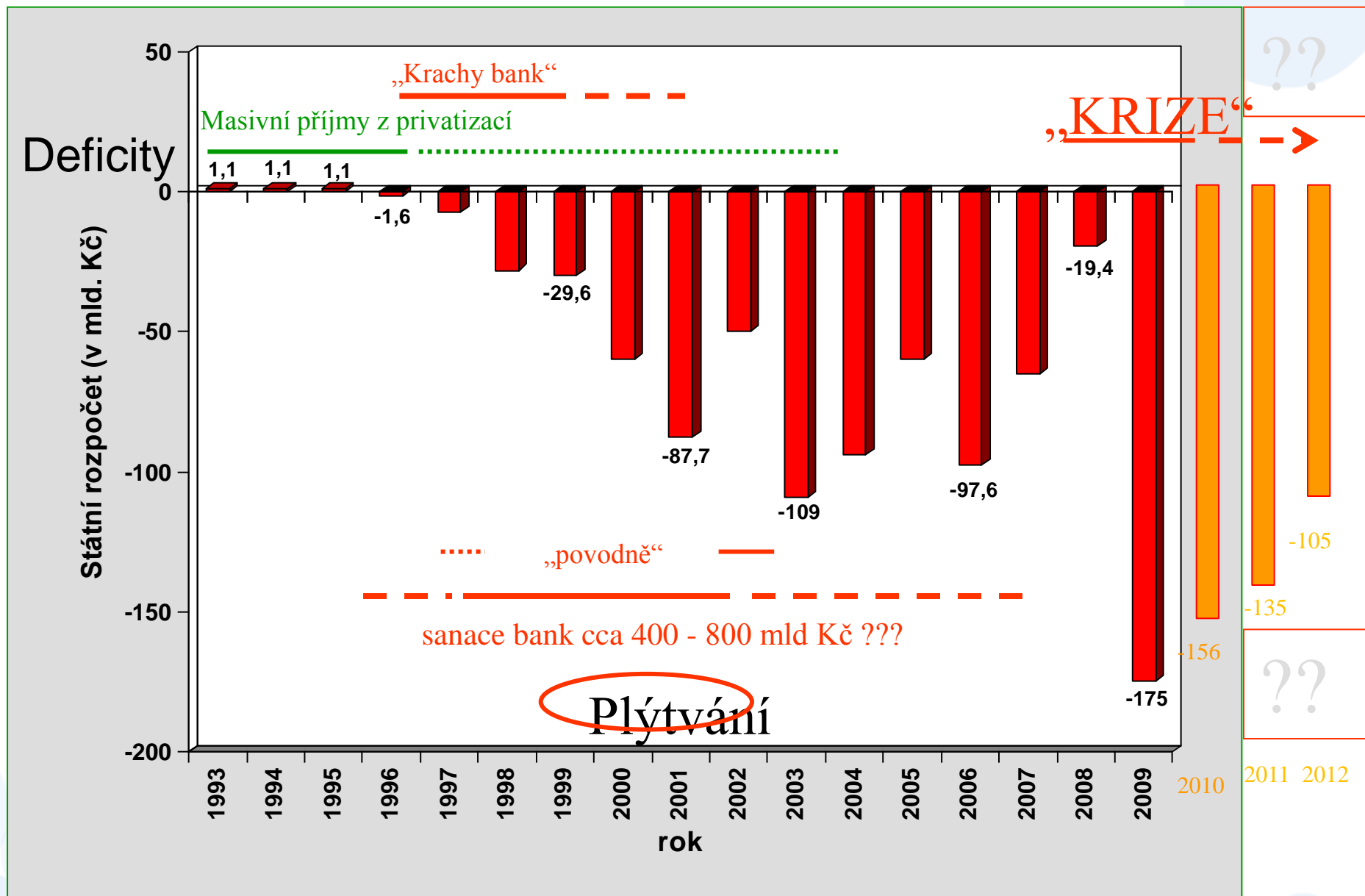
Porušení funkcí
negativní zpětné vazby
(důsledky,.....)

...obecnější platnost...!!!)

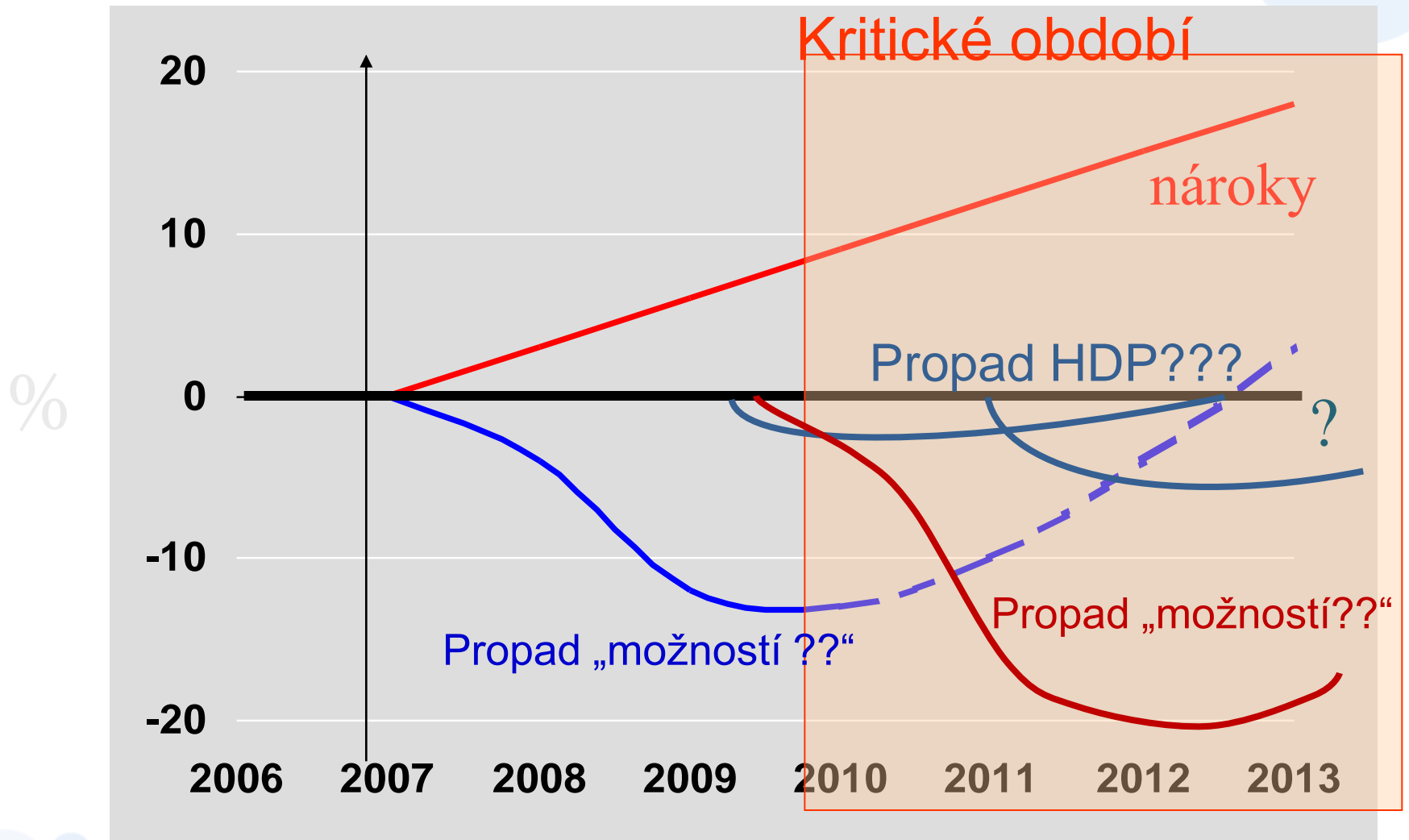

Důsledky převahy pozitivní zpětné vazby

Fakta - dynamika a některé příčiny zadlužování

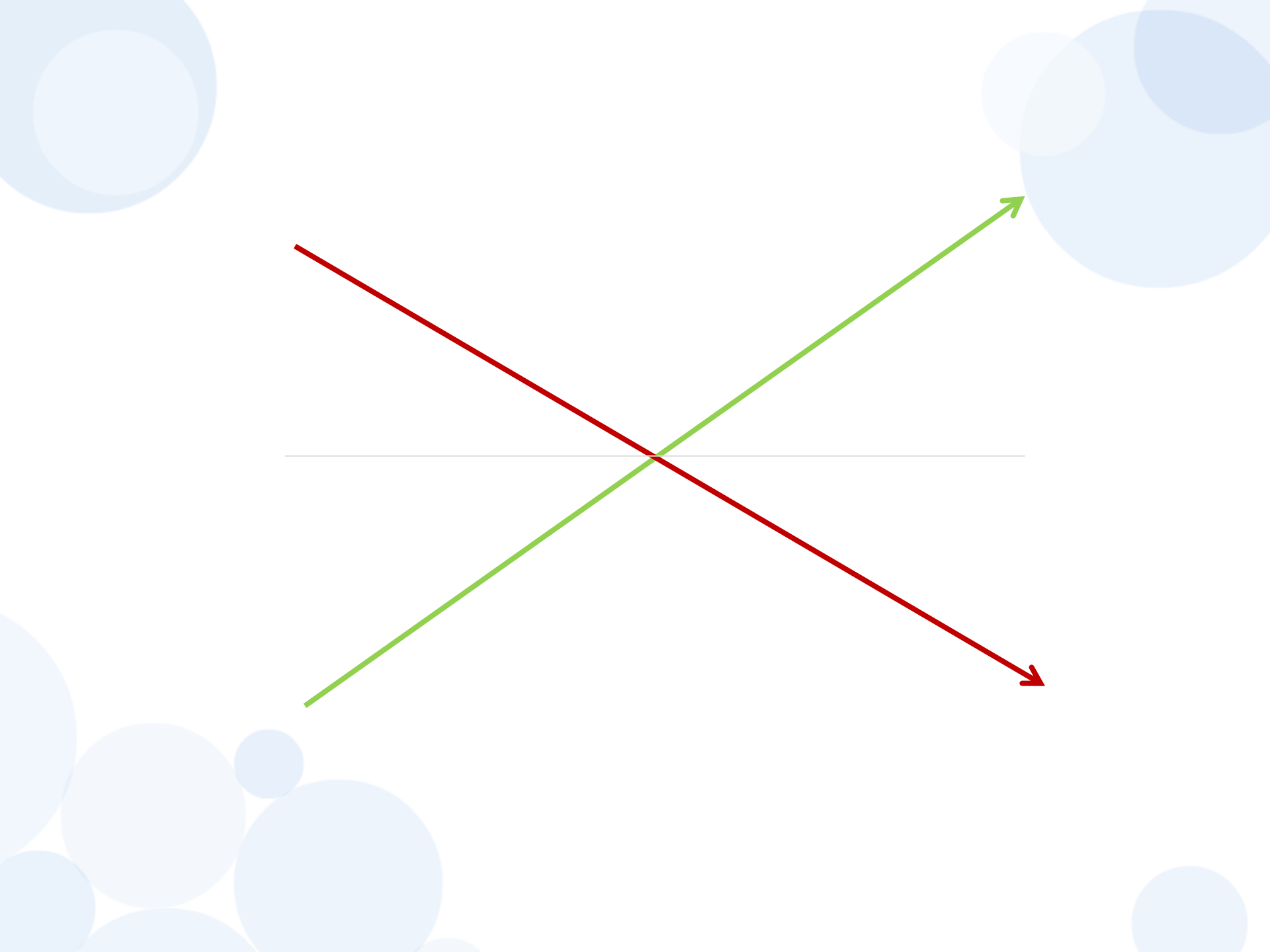
Očekávané tendence – 2009/2013

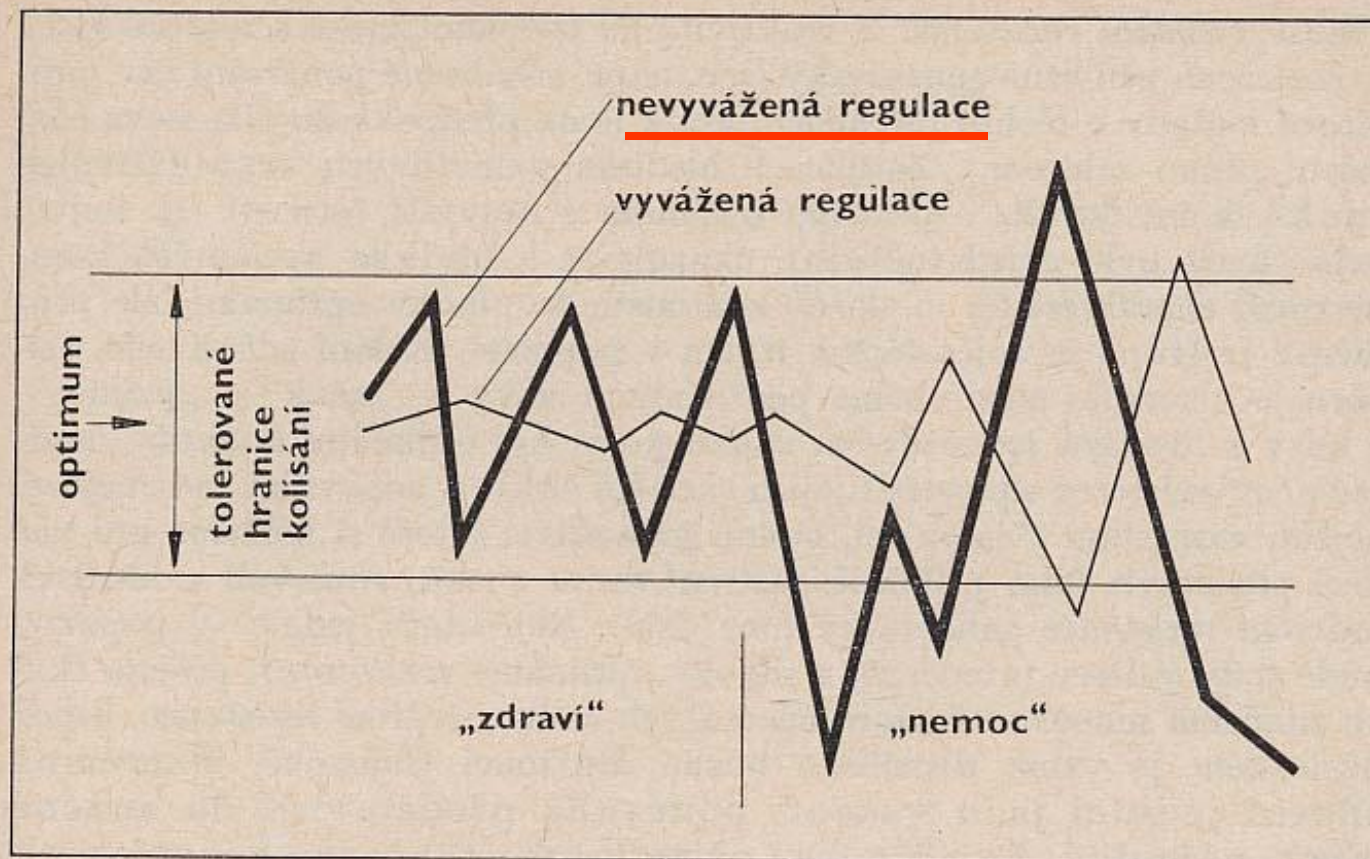
Příklad extrémně „regulačně nevyváženého“ vnitřně rozporného systému

(očekávanému zachování růstu
Neodpovídají prostředky a zdroje)

Vyváženost tendencí

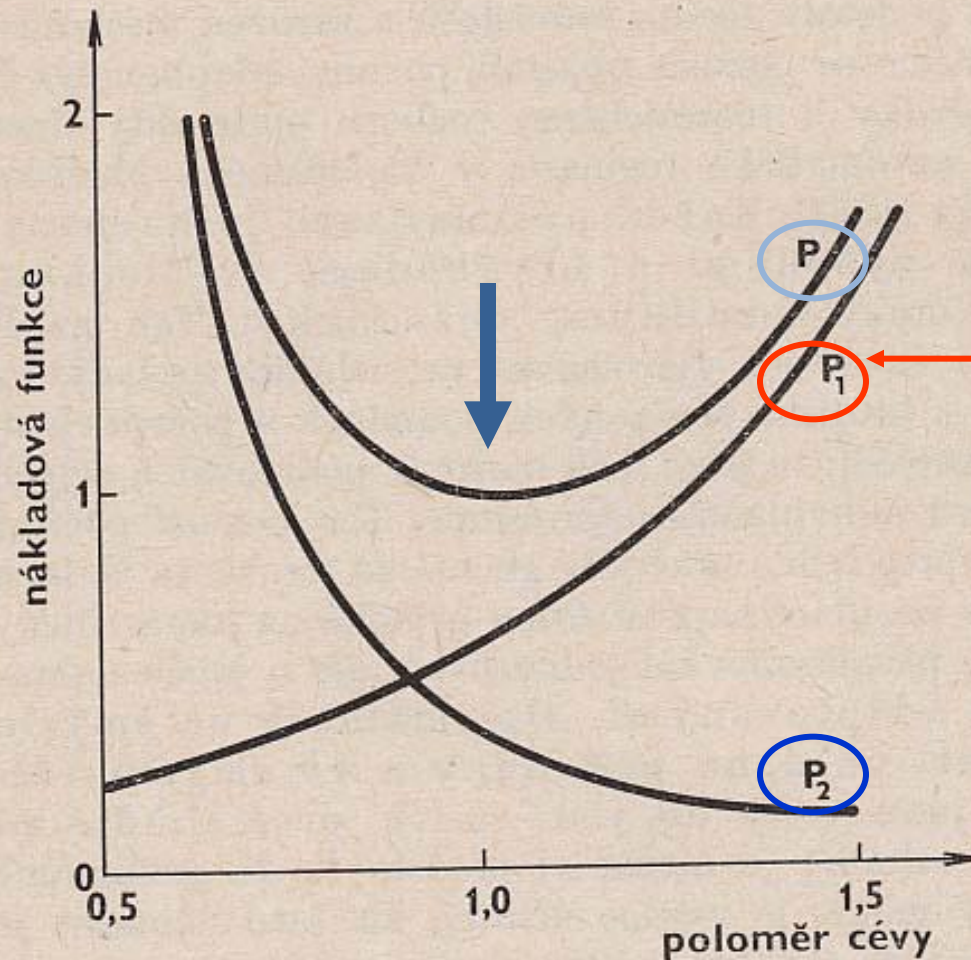
Tendence k nestabilitě

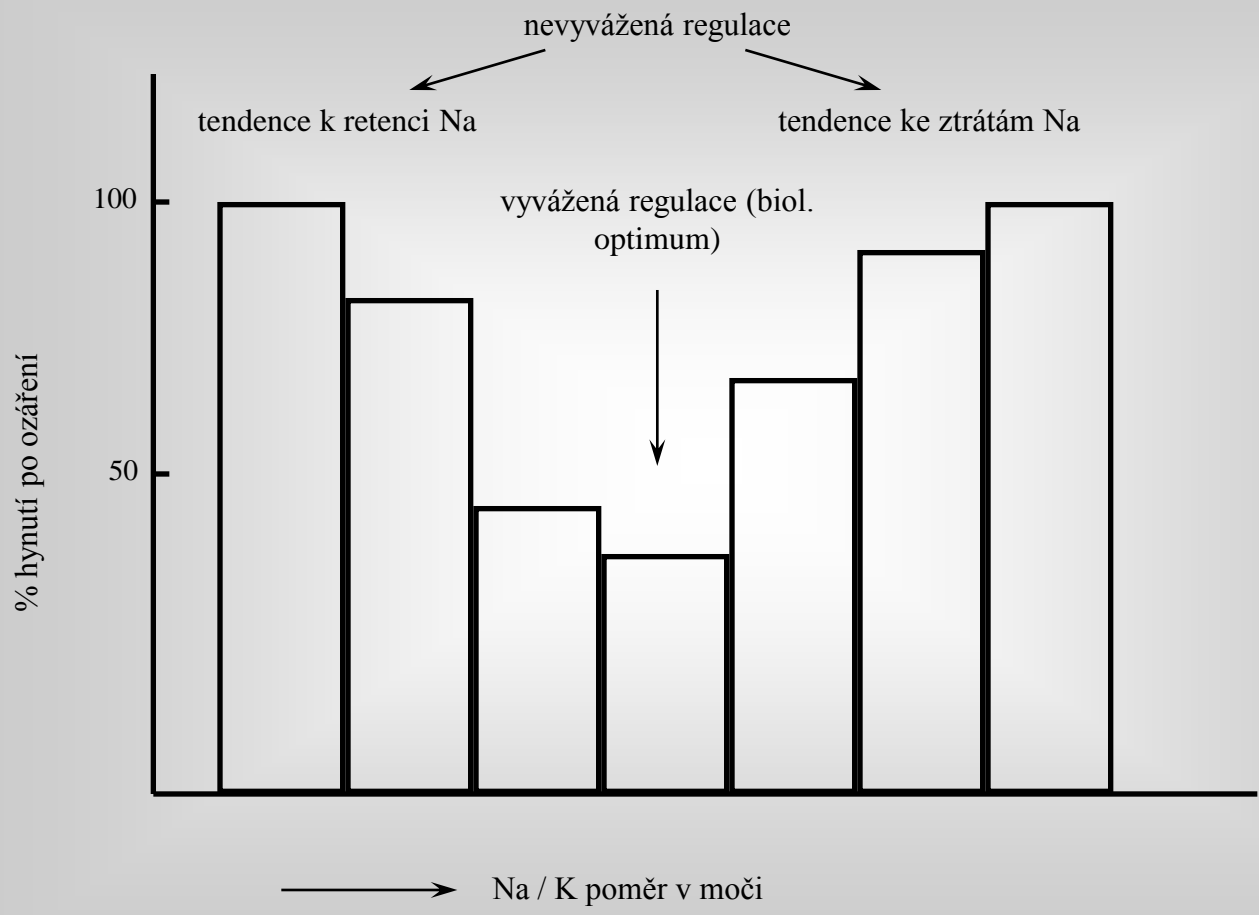
Obr. 17. Individuálně rozdílná účinnost regulačních funkcí podmiňuje individuálně rozdílné dispozice k onemocnění „Nevyváženě“ regulovaná veličina je tímž etiopatogenním činitelem snáze vyváděna za obvyklé hranice než veličina regulovaná „vyváženě“ (podle Pospíšila 1977b).

Hledání „OPTIMA“

Obr. 15
 Nákladová funkce cévy dané délky jako funkce jejího poloměru S rostoucím poloměrem klesá odpor proudění (díleční nákladová funkce P_2), ale stoupají metabolické náklady (díleční nákladová funkce P_1). Biologické optimum teoreticky odpovídá minimu celkové nákladové funkce P ; poloha optima je však ve skutečnosti hierarchicky podřízena nezbytnému kompromisu mezi maximálními a klidovými požadavky na cirkulační systém (podle *Milsuma a Roberge* 1973).

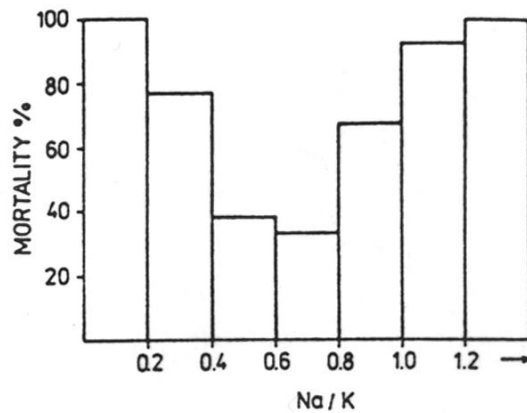

Fig. 10. Mortality of rats to the 30th day after X-irradiation with a dose of 7 Gy, divided into groups according to Na/K ratio in the urine (mean values from 5 daily samples of urine before irradiation). The experiment characterizes the results obtained in the spring and summer period and demonstrates the unfavourable significance of extreme variants of the predictive parameter used (after Pospíšil et al. 1971).

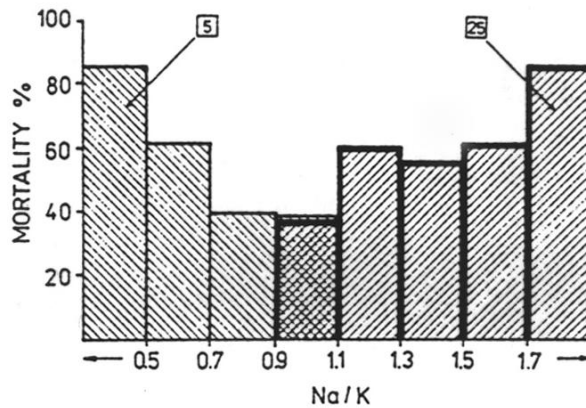

Fig. 11. Mortality in groups of mice of the non-inbred strain "H" up to the 30th day after X-irradiation with a dose of 6 Gy, divided according to class intervals of Na/K ratio in the urine (mean values from 2 daily urine samples on the 4th and 1st days before irradiation). Animals caged in groups of five and 25 individuals were used. The results show the U-type relation between the parameter studied and the expression of individual radiosensitivity, and demonstrate the possibility of influencing the individual reactivity of animals by external environmental conditions (after Pospíšil et al. 1976).

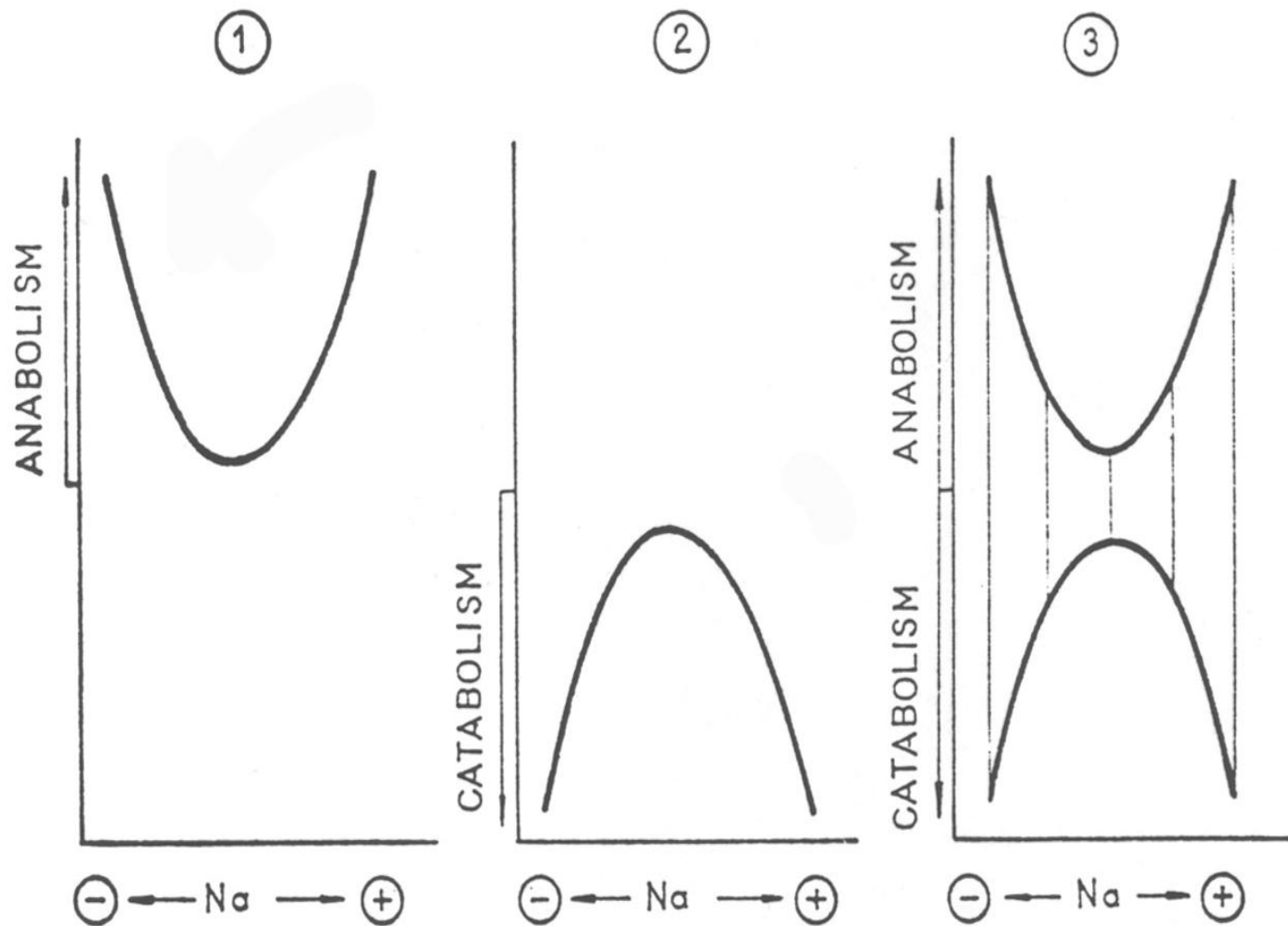
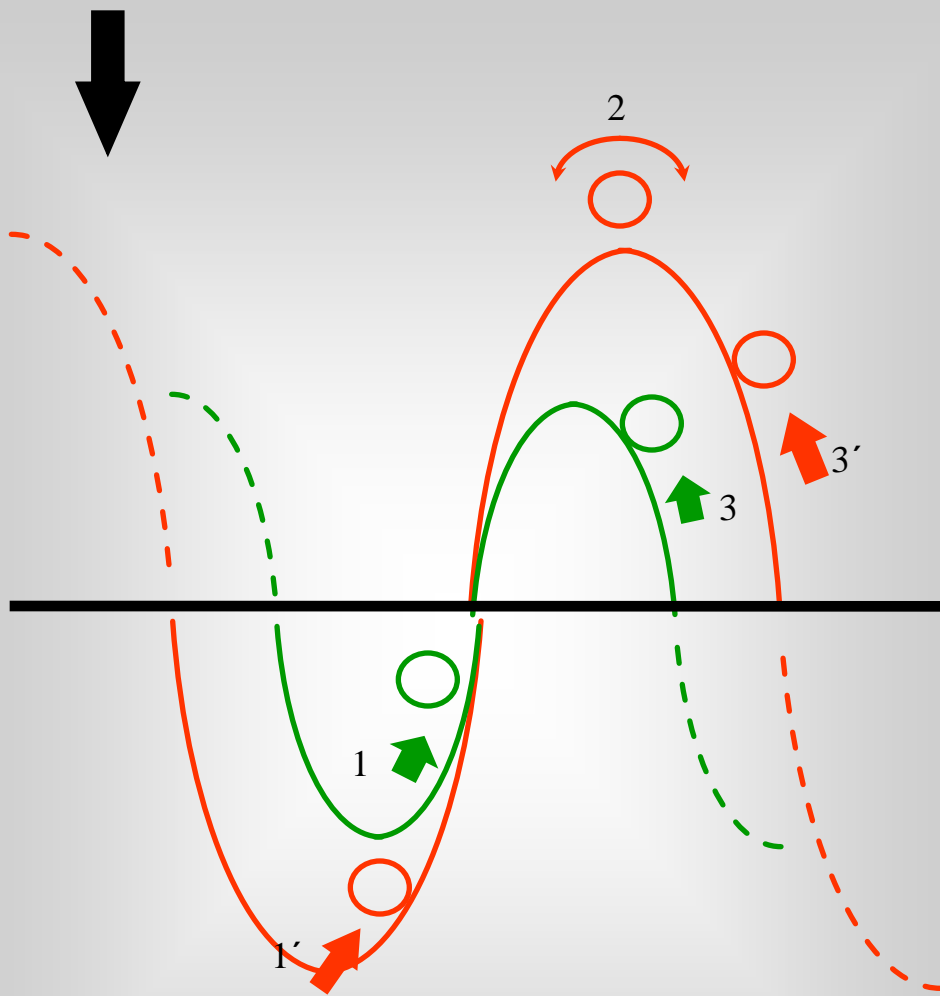

FIGURE 1. — Schematic illustration of the various types of dependence between the individual state of sodium regulation and the values of cellular and metabolic functions under various experimental conditions.

1,1' - „celkové náklady“ potřebné k navození změny stavu
(reakce)

3,3' - „celkové náklady“ potřebné k utlumení (reakce)